Národní ústav pro vzdělávání

Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění - 2019

Šetření názorů absolventů VOŠ po 8 letech od ukončení studia

Ing. Jana Trhlíková

Praha 2019

OBSAH

1. ÚVOD ... 3

1.1 METODOLOGICKÝ PŘÍSTUP A CÍLE ŠETŘENÍ ... 3

1.2 STRUKTURA VÝBĚROVÉHO SOUBORU ... 4

2. VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ – ZÁKLADNÍ STATISTICKÝ PŘEHLED ... 5

2.1 CHARAKTERISTIKA VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ ... 5

2.2 VSTUP ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ... 6

2.3 VÝVOJ POČTU ŽÁKŮ VE VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ ... 7

2.4 OBOROVÁ STRUKTURA ŽÁKŮ VOŠ ... 8

2.5 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI ABSOLVENTŮ VOŠ ... 8

2.6 SROVNÁNÍ OBOROVÉ STRUKTURY ABSOLVENTŮ PODLE KATEGORIÍ VZDĚLÁNÍ ... 10

3. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA SITUACE ABSOLVENTŮ VOŠ – VÝSLEDKY PRŮZKUMU ... 11

3.1 VOLBA VZDĚLÁVACÍ CESTY A DŮVODY VOLBY VOŠ JAKO TYPU STUDIA ... 11

3.2 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ S VOLBOU VOŠ ... 14

3.3 HODNOCENÍ ZÍSKANÉ ÚROVNĚ JEDNOTLIVÝCH KOMPETENCÍ ... 16

3.4 KOMBINACE PRÁCE A STUDIA VOŠ ... 17

3.5 POKRAČOVÁNÍ VE STUDIU NA VŠ ... 19

3.6 PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ VOŠ ... 21

3.7 PRÁCE V OBORU A DŮVODY ODCHODU ZA PRACÍ MIMO OBOR ... 22

3.8 PRACOVNÍ POZICE A VYUŽITÍ KOMPETENCÍ V ZAMĚSTNÁNÍ ... 24

3.9 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ VOŠ V ZAMĚSTNÁNÍ ... 26

3.10 CO ABSOLVENTŮM VOŠ NA TRHU PRÁCE CHYBÍ ... 28

3.11 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ STUDIA NA VOŠ – SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY ... 29

ZÁVĚRY ... 32

ZDROJE A LITERATURA ... 34

Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění - 2019
(Šetření názorů absolventů VOŠ po 8 letech od ukončení studia)
Ing. Jana Trhlíková

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, Praha 2019

Korektury: oddělení pro komunikaci s veřejností a publikační činnost

1. ÚVOD

Vyšší odborné školy představují pro absolventy maturitních oborů jednu z možností dalšího zvyšování kvalifikace. Ustanoveny byly v roce 1995, aby plnily především roli kratšího, profesně zaměřeného vzdělávání. Z hlediska postavení v rámci školského systému jsou rozkročeny mezi středním a vysokým školstvím. Jako instituce poskytují jednu z forem terciárního vzdělávání, z legislativního hlediska je ovšem jejich postavení řešeno ve školském zákoně a k vysokému školství se neřadí. Ve srovnání se studiem na vysokých školách jsou obory vzdělání vyšších odborných škol zaměřeny především na praktickou profesní orientaci a trvají zpravidla 3 roky.

Sektor vyššího odborného školství za dobu své existence prokázal řadu výhod, ke kterým patří zejména odborná profilace a vyšší podíl praxe, silná vazba na zaměstnavatele a region a sdílení kapacit a zázemí se středními školami. Na druhé straně přetrvává nejasné postavení v rámci vzdělávacího systému a rovněž nedostatečná prostupnost mezi VOŠ a VŠ. Jedním z pohledů, který může přispět k určení aktuálního postavení VOŠ ve vztahu k trhu práce, je získání zpětné vazby od absolventů VOŠ, zjištění, jaká byla jejich úspěšnost při uplatnění na trhu práce a jak hodnotí silné a slabé stránky studia VOŠ.

Tyto údaje jsou potřebné jak pro oblast školské politiky, tak i systém kariérového poradenství. Publikace vypracovaná Národním ústavem pro vzdělávání je dostupná na stránkách www.nuv.cz a v informačním systému www.infoabsolvent.cz.

Publikace je rozdělena do několika kapitol. V úvodní kapitole jsou uvedeny údaje o použité metodologii a sběru dat. Druhá kapitola se věnuje celkové charakteristice vyšších odborných škol a základním statistickým údajům o žácích a absolventech VOŠ a jejich uplatnění. Třetí kapitola přináší výsledky průzkumu absolventů VOŠ, především mapuje spokojenost s volbou oboru i typu vzdělání, se získanými kompetencemi i uplatněním na trhu práce. Závěrečná kapitola přehledně shrnuje nejdůležitější výsledky a zaměřuje se na porovnání kladných a záporných stránek studia VOŠ.

1.1 METODOLOGICKÝ PŘÍSTUP A CÍLE ŠETŘENÍ

METODOLOGICKÝ PŘÍSTUP

Národní ústav pro vzdělávání realizuje šetření absolventů středních i vyšších odborných škol pravidelně, zpravidla ve 3 (případně 2) etapách, a to v závěru studia, po 3 letech od ukončení studia a po 6-8 letech od ukončení studia. Z hlediska metodologie je uplatňován longitudinální přístup, kdy je v rámci jednotlivých etap dotazován stejný vzorek respondentů.

Tento průzkum (tzv. III. etapa) mapuje situaci a postavení absolventů VOŠ z r. 2010/11, tedy 8 let od ukončení VOŠ. Navazuje přitom na předchozí II. etapu - šetření z roku 2014, kdy byli dotazováni absolventi 3 roky od ukončení VOŠ.

SBĚR DAT

Sběr dat probíhal prostřednictvím elektronického dotazníku v průběhu dubna až června 2019. Dotazník byl koncipován jako standardizovaný s převahou polouzavřených otázek s možností doplnění volné odpovědi. Vzhledem k menšímu počtu respondentů byla použita i řada otevřených otázek zaměřených na reflexi volby VOŠ jako typu studia, identifikaci silných a slabých stránek studia VOŠ a postavení absolventů na trhu práce, včetně porovnání s absolventy VŠ.

Celkem bylo osloveno 270 respondentů, kteří v rámci předchozí etapy v roce 2014 vyjádřili souhlas s účastí na pokračování šetření a poskytli za tímto účelem na sebe e-mailový kontakt. Získáno bylo 89 kompletně (117 částečně) vyplněných dotazníků.

V roce 2014 byl proveden náhodný stratifikovaný výběr VOŠ tak, aby oborová struktura absolventů vybraných škol přibližně kopírovala strukturu celého souboru absolventů VOŠ z roku 2010/11. Následně byli kontaktováni e-mailem nebo dopisem jednotliví absolventi. Celkem bylo se žádostí o vyplnění dotazníku osloveno 2804 absolventů (1633 e-mailem a 1171 dopisem), a to na základě kontaktů získaných ze škol.

CÍLE ŠETŘENÍ

Základním cílem tohoto průzkumu bylo shromáždit aktuální informace o současném postavení absolventů vyšších odborných škol na trhu práce a využít zkušeností absolventů, které získali na trhu práce nebo v terciárním vzdělávání, a jejich schopnosti reflexe a zhodnocení postavení absolventů VOŠ.

První okruh otázek se zaměřil na zpětné zhodnocení výběru studia na VOŠ, druhý na spokojenost se vzdělanostní volbou a identifikaci silných a slabých stránek studia VOŠ, včetně srovnání s VŠ a třetí okruh otázek zjišťoval, jak absolventi hodnotí uplatnění na trhu práce a možnost přechodu do vysokoškolského vzdělávání.

Cíle šetření:
▪ Reflexe volby VOŠ jako typu studia a spokojenost s touto volbou
▪ Hodnocení úrovně získaných kompetencí
▪ Pracovní uplatnění v oboru a důvody odchodu mimo obor
▪ Spokojenost s jednotlivými aspekty pracovního uplatnění
▪ Zhodnocení možnosti pokračovat ve vzdělávání na VŠ
▪ Reflexe postavení absolventů VOŠ na trhu práce
▪ Identifikace „silných a „slabých“ stránek studia VOŠ, vč. porovnání VOŠ a VŠ

1.2 STRUKTURA VÝBĚROVÉHO SOUBORU

Struktura výběrového souboru je uvedena v tabulkách. Vzhledem k nízkému počtu respondentů a zaměření dotazníku směrem ke komplexním otevřeným otázkám nebyly skupiny oborů předmětem analýz.

Z hlediska absolvovaného středního vzdělání před vstupem na VOŠ převažovali v rámci sledovaného souboru absolventi středních odborných škol s maturitou kategorie M (74 %), dále pak absolventi gymnázií (asi 15 %), přibližně 6 % tvořili absolventi kategorie L0 a téměř stejné procento (5 %) pak absolventi učebních oborů a nástavbového studia (L5).

Tab. 1.1: Struktura souboru – podle absolvovaného středního vzdělání

	Dotazníky, vč. částečně vyplněných		Dotazníky kompletně vyplněné	
	Počet respondentů	%	Počet respondentů	%
Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou (SOŠ)	86	74%	64	72%
Střední odborné vz. s odborným výcvikem a maturitou (tzv. učební obor s maturitou)	7	6%	4	4%
Gymnázium	18	15%	16	18%
Učební obor a poté nástavbové maturitní studium	6	5%	5	6%
Celkem	117	100%	89	100%

Tab. 1.2: Struktura souboru – podle skupin oborů

	Dotazníky, vč. částečně vyplněných		Dotazníky kompletně vyplněné	
	Počet resp.	%	Počet resp.	%
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výp. tech.	1	1%	1	1%
41 Zemědělství a lesnictví	1	1%	1	1%
53 Zdravotnictví	41	35%	27	30%
63 Ekonomika a administrativa	15	13%	11	12%
64 Podnikání v oborech, odvětví	6	5%	4	4%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	9	8%	6	7%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	9	8%	8	9%
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	1	1%		0%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	28	24%	26	29%
82 Umění a užité umění	3	3%	3	3%
x	3	3%	2	2%
Celkový součet	117	100%	89	100%

2. VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ – ZÁKLADNÍ STATISTICKÝ PŘEHLED

2.1 CHARAKTERISTIKA VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

VZNIK A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY VOŠ

Z hlediska historie se vznik vyšších odborných škol váže k roku 1995, kdy novela školského zákona zakotvila vyšší odborné vzdělávání jako nový typ studia. Jeho původním smyslem bylo vytvořit základ neuniverzitního, výrazně profesně orientovaného sektoru vzdělávání. Uvedená situace vedla k tomu, že se řada středních škol pokusila zavést VOŠ, což se podařilo asi 170 školám (Karpíšek, M. a kol., 2009).

Vyšší odborná škola (VOŠ) poskytuje absolventům středních škol zakončených maturitní zkouškou možnost dalšího zvyšování kvalifikace. Zároveň se ovšem od počátku své existence potýkají s nejasným postavením. Na jedné straně stejně jako vysoké školy patří do terciárního stupně vzdělání. Dosažený stupeň vzdělání podle mezinárodních klasifikačních stupňů pro vzdělání (ISCED) je 6. Na druhé straně se ovšem na rozdíl od VŠ řídí vzdělávání na VOŠ (i na konzervatoři) primárně podle školského zákona (tedy dle zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů), nikoli podle vysokoškolského zákona (zákon o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů). Vyšší odborná škola tedy není typem vysoké školy, nicméně poskytuje terciární vzdělání.

K zásadním rozdílům mezi VŠ a VOŠ patří skutečnost, že VOŠ představuje profesně zaměřené studium s delší praxí a těsnější spoluprací se zaměstnavateli. Na VOŠ se rovněž platí školné, a to nejen na školách soukromých, ale i veřejných. Výše školného je stanovena podle vzdělávacích programů. V situaci, kdy se většina vysokoškolských programů transformovala na tříleté bakalářské a dvouleté magisterské programy, tak představuje studium VOŠ alternativu především k bakalářskému studiu. Ve srovnání s bakalářským studiem je ovšem zaměřené více prakticky.

VOŠ obvykle poskytuje jeden vzdělávací program akreditovaný MŠMT a ve srovnání s většinou VŠ není členěna na fakulty. Hodnocení a způsob zkoušení jsou na VOŠ podobné jako na VŠ, s tím rozdílem, že se zpravidla vyžaduje každodenní docházka a účast na přednáškách, seminářích a cvičeních, včetně odborné praxe. Charakter výuky se tak více blíží „středoškolskému“ způsobu.

Vyšší odborné vzdělávání se ukončuje absolutoriem. Student skládá zkoušku z odborných předmětů, cizího jazyka a obhajoby absolventské práce. Dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy. Označení absolventa vyšší odborné školy je "diplomovaný specialista" (zkráceně "DiS."). Délka vyššího odborného vzdělávání v denní formě je 3 roky včetně odborné praxe, u některých zdravotnických oborů až 3,5 roku.

Součástí řešení rozporuplného postavení VOŠ je i snaha o větší prostupnost mezi VOŠ a VŠ. V roce 2014 Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 počítala s vytvořením formálních předpokladů pro oboustrannou prostupnost mezi profesně orientovanými bakalářskými studijními programy a vzdělávacími programy vyšších odborných škol. Absolventi VOŠ podle současného znění zákona o vysokých školách mohou nastoupit na bakalářské studium přímo do vyššího ročníku vysokých škol s ohledem na skutečnost, že VŠ nebo fakulta může stanovit odlišné podmínky pro přijetí uchazečů, kteří absolvovali studijní program nebo jeho část na vysoké škole nebo vyšší odborné škole v ČR nebo v zahraničí. Přijímání absolventů VOŠ pro VŠ ovšem není povinné a v praxi to umožňují zpravidla soukromé vysoké školy, příp. školy, které působí jako pobočky zahraničních vysokých škol v ČR. Některé veřejné vyšší odborné školy mají přímo uzavřenou s vysokou školou rámcovou smlouvu o snadnějším přechodu svých absolventů ke studiu na dané vysoké škole (Asociace VOŠ, 2016).

2.2 VSTUP ABSOLVENTŮ STŘEDNÍCH ŠKOL DO TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Celkový počet žáků, kteří vstupují do terciárního vzdělávání, tedy na VŠ nebo VOŠ, má v posledních letech klesající tendenci. Důvodem je zejména pokles demografické křivky, kdy se od roku 2010/11 postupně snižuje počet absolventů středních škol, včetně maturitních oborů, což se projevuje i v poklesu počtu absolventů středních škol, kteří se hlásí do terciárního vzdělávání.

V případě vyššího odborného vzdělávání pak dochází k poklesu počtu žáků i z toho důvodu, že se snižuje podíl uchazečů, kteří se hlásí k přijímacímu řízení na tento typ školy, zatímco mírně roste procento těch, kdo pokračují na VŠ.

Zaměříme-li se na konkrétní statistické údaje, pak v roce 2014/15 se dostavilo k přijímacímu řízení na VOŠ 10,2 % absolventů maturitních oborů, v roce 2015/16 činil tento podíl 9,4 %, v roce 2016/17 klesl na 8,6 % a v roce 2017/18 na 7,2 %. Podíl přijatých na celkovém počtu absolventů středních škol s maturitní zkouškou se v tomto období rovněž snižoval. V roce 2014/15 bylo přijato na VOŠ celkem 9 % absolventů maturitních oborů, v dalších letech 8,4 % a 7,8 % a roce 2017/18 pak již jen 6,6 % absolventů maturitního ročníku.

Porovnáme-li situaci se zájmem o studium na VŠ, pak podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení v letech 2014-18, se pohyboval mezi 79,1 – 80,4 %. Podíl přijatých ke studiu na VŠ z počtu absolventů maturitních ročníků mírně stoupal z 63,2 % v roce 2014/15 na 66,8 % v roce 2017/18.

Ke studiu na VŠ bezprostředně po absolvování maturitního oboru bylo tedy v roce 2017/18 přijato 66,8 % absolventů maturitních oborů a do studia na VOŠ pak 6,6 %.

Tab. 2.1: Podíl uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení, na celkovém počtu absolventů maturitních oborů

Šk. rok	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
VOŠ	10,2%	9,4%	8,6%	7,2%
VŠ	79,1%	78,8%	80,4%	78,8%

Zdroj: Vojtěch, J., Kleňha, D., 2018

Tab. 2.2: Podíl přijatých ke studiu na celkovém počtu absolventů maturitních oborů

Šk. rok	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
VOŠ	9,0%	8,4%	7,8%	6,6%
VŠ	63,2%	63,5%	65,9%	66,8%

Zdroj: Vojtěch, J., Kleňha, D., 2018

2.3 VÝVOJ POČTU ŽÁKŮ VE VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Po ustanovení vyššího odborného vzdělávání v roce 1995 počty žáků v tomto typu vzdělávání poměrně rychle narůstaly. Svého maxima dosáhly v roce 2003, kdy do prvních ročníků vyšších odborných škol nastoupilo v denní formě vzdělávání více než 11 tis. žáků. Od roku 2007 do roku 2013 zůstávaly počty nově přijímaných v denním i v jiných formách studia víceméně stabilní, ovšem po tomto roce dochází každoročně k výraznému poklesu.

Zatímco v roce 2013/14 vstoupilo do denní formy studia přibližně 8,5 tisíce žáků a do jiných forem studia dalších přibližně 3,3 tisíce žáků, v roce 2017/18 již nastoupilo do 1. ročníků jen necelých 6 tisíc žáků do denní formy a asi 2,7 tisíce do jiných forem studia. Zejména v denní formě studia tak došlo k výraznému poklesu (o téměř 30 %). Důvodem je jednak pokles populačních ročníků, jednak skutečnost, že s rozdělením vysokoškolského studia na bakalářský a magisterský stupeň se vyšší odborné školy dostaly do konkurence s relativně dostupným bakalářským studiem (Vojtěch, J., Chamoutová, D., 2019).

Tab. 2.3: Vývoj počtů žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího studia (bez konzervatoří)

Forma studia	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Denní studium	8191	8864	9414	8464	8706	8548	7803	6960	5990	5131
Jiné formy studia	2805	3006	3424	3316	3260	3257	2954	3025	2694	2747

Zdroj: Vojtěch, Chamoutová, 2019

Obr. 2.1: Vývoj počtů nově přijímaných žáků do 1. ročníků VOŠ v denní formě a v jiných formách studia

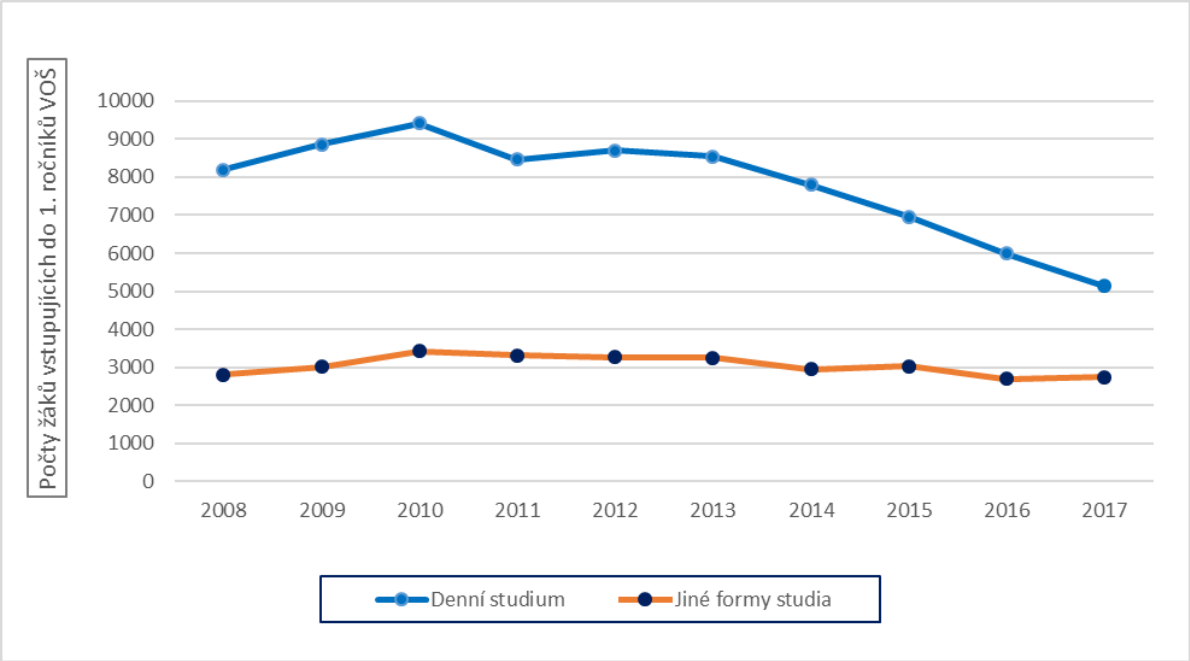

2.4 OBOROVÁ STRUKTURA ŽÁKŮ VOŠ

Z hlediska oborové struktury žáků VOŠ je dlouhodobě dominantním oborem skupina **53 Zdravotnictví**, kam v roce 2017/18 vstoupilo do 1. ročníků 1414 žáků (24,6 %). Významné zastoupení mají dále obory ve skupině **75 Pedagogika, učitelství a sociální péče** (963 žáků, což činí 16,7 %). Nově zaujímá stále významnější místo i skupina **82 Umění, užité umění**, kde na rozdíl od ostatních oborů počet žáků neklesá. V roce 2017/18 vstoupilo do 1. ročníků v této skupině oborů 1008 žáků (17,5 %).

K více zastoupeným skupinám oborů dále patří skupiny **63 Ekonomika a administrativa** (506 žáků, tj. 8,8 %), **68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost** (340 žáků, tj. 5,9 %). Méně početné jsou skupiny 26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT (245 žáků, 4,3 %) a 64 Podnikání v oborech, odvětvích (233 žáků, 4,0 %). Relativně nízké je zastoupení v oborech 72 Publicistika, knihovnictví a informatika (167 žáků, 2,9 %) a 23 Strojírenství a strojírenská výroba (121, 2,1 %). V dalších skupinách oborů jsou žáci zastoupeni již jen okrajově.

Tab. 2.4: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků vyššího odborného vzdělávání (stav k 15. 10. příslušného roku) vč. konzervatoří – denní studium

	2014		2015		2016		2017	
Skupina oborů vzdělání	Počet	%	Počet	%	Počet	%	Počet	%
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	24	0,3%	15	0,2%	11	0,2%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hotnictví, hutnictví, slévárenství	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a strojírenská výroba	188	2,2%	119	1,6%	97	1,5%	121	2,1%
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	392	4,7%	322	4,3%	363	5,5%	245	4,3%
28 Technická chemie a chemie silikátů	14	0,2%	13	0,2%	11	0,2%	14	0,2%
29 Potravinářství a potravinářská chemie	40	0,5%	28	0,4%	32	0,5%	12	0,2%
31 Textilní výroba a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed. a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	38	0,5%	21	0,3%	22	0,3%	27	0,5%
34 Polygragfie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	106	1,3%	107	1,4%	103	1,6%	76	1,3%
37 Doprava a spoje	114	1,4%	104	1,4%	103	1,6%	72	1,3%
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	109	1,3%	94	1,2%	75	1,1%	51	0,9%
41 Zemědělství a lesnictví	135	1,6%	129	1,7%	82	1,2%	64	1,1%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	1993	23,7%	1876	24,9%	1566	23,7%	1414	24,6%
61 Filozofie, teologie	11	0,1%	20	0,3%	10	0,2%	10	0,2%
63 Ekonomika a administrativa	943	11,2%	824	10,9%	643	9,7%	506	8,8%
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	356	4,2%	260	3,5%	236	3,6%	233	4,0%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	595	7,1%	551	7,3%	470	7,1%	398	6,9%
66 Obchod	61	0,7%	54	0,7%	47	0,7%	25	0,4%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	654	7,8%	555	7,4%	457	6,9%	340	5,9%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	248	2,9%	225	3,0%	202	3,1%	167	2,9%
74 Těles.kult., tělov., sport	0	0,0%	8	0,1%	11	0,2%	11	0,2%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	1378	16,4%	1230	16,3%	995	15,0%	963	16,7%
82 Umění a užité umění	1014	12,1%	977	13,0%	1076	16,3%	1008	17,5%
Celkem	**8413**	**100,0%**	**7532**	**100,0%**	**6612**	**100,0%**	**5757**	**100,0%**

2.5 MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI ABSOLVENTŮ VOŠ

Jedním z nejdůležitějších indikátorů uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je míra nezaměstnanosti. Z tohoto hlediska je situace absolventů VOŠ dlouhodobě příznivá. Jejich míra nezaměstnanosti se mezi roky 2010 až 2014 pohybovala od 8,9 % do 11, 9 %. **Od roku 2015 pak můžeme sledovat významný a velmi rychlý pokles míry nezaměstnanosti tzv. „čerstvých“ absolventů VOŠ z 5,2 % v roce 2016 až na 1,8 % v dubnu 2018.**

Ve srovnání s kategoriemi středního vzdělání je vývoj nezaměstnanosti absolventů VOŠ příznivější. Ve skupině běžných učebních oborů (kategorie H) činila míra nezaměstnanosti ve srovnatelném období 9,1 %, v roce 2016, následně 6,2 % v roce 2017 a 4,4 % v roce 2018. V kategorii středního vzdělání s MZ (kategorie M) nezaměstnanost rovněž klesala, a to z 10,6 % až na 3,7 % v roce 2018. I v období konjunktury tak zůstává nezaměstnanost absolventů středních škol mírně vyšší než v případě absolventů VOŠ (Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018).

Tab. 2.5: Vývoj nezaměstnanosti "čerstvých[1]" absolventů VOŠ (duben příslušného roku)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet nezam. abs.	462	438	367	584	493	322	234	120	67
Míra nezaměstnanosti "čerstvých" absolventů	8,9%	9,4%	7,9%	11,9%	10,2%	7,5%	5,2%	2,9%	1,8%

Zdroj: Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018

Zaměříme-li se na nezaměstnanost absolventů VOŠ podle skupin oborů, je třeba vzít v úvahu, že vyšší odborné vzdělávání je charakteristické tím, že nepokrývá celou šíři oborů, ale je ve větší míře soustředěno do několika významných skupin. Tato skutečnost má dopad i na sledování míry nezaměstnanosti absolventů VOŠ, která je v méně početných skupinách oborů náchylná k výrazným výkyvům.

Tab. 2.6: Míra nezaměstnanosti absolventů VOŠ – podle skupin oborů (duben příslušného roku)

Skupina oborů vzdělání	2017			2018		
	Počet abs.	Počet nezaměst. abs.	Míra nezaměst. abs.	Počet abs.	Počet nezaměst. abs.	Míra nezaměst. abs.
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	14	2	14,3%	18	3	16,7%
23 Strojírenství a strojírenská výroba	83	2	2,4%	84	0	0,0%
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	193	10	5,2%	154	3	1,9%
28 Technická chemie a chemie silikátů	11	0	0,0%	1	0	0,0%
29 Potravinářství a potravinářská chemie	11	0	0,0%	9	0	0,0%
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	28	1	3,6%	14	0	0,0%
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	43	1	2,3%	44	1	2,3%
37 Doprava a spoje	61	0	0,0%	56	1	1,8%
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	85	4	4,7%	51	1	2,0%
41 Zemědělství a lesnictví	93	2	2,2%	51	0	0,0%
53 Zdravotnictví	1099	12	1,1%	1115	14	1,3%
61 Filozofie, teologie	8	0	0,0%	9	0	0,0%
63 Ekonomika a administrativa	469	16	3,4%	395	11	2,8%
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	146	4	2,7%	134	4	3,0%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	274	13	4,7%	249	5	2,0%
66 Obchod	33	1	3,0%	29	0	0,0%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	322	16	5,0%	275	9	3,3%
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	107	12	11,2%	89	4	4,5%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	811	12	1,5%	714	8	1,1%
82 Umění a užité umění	248	12	4,8%	192	3	1,6%

Zdroj: Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018

[1] Nezaměstnaní „čerství“ absolventi – do této skupiny patří pouze ti, kteří úspěšně ukončili školu v období od 1. května předcházejícího roku do 30. dubna roku zjišťování (tedy ti, kteří ukončili studium v uplynulých 12 měsících před okamžikem zjišťování a byli evidováni na úřadu práce k 30. dubnu daného roku).

Podíváme-li se na údaje z dubna 2018, pak velmi příznivou míru nezaměstnanosti najdeme zejména ve zdravotnických oborech (1,3 %), kde je zároveň vysoký počet absolventů (1115). Tyto obory tak výrazně snižují i celkovou míru nezaměstnanosti absolventů VOŠ. Z početně významnějších skupin oborů mají nízkou míru nezaměstnanosti i obory ze skupiny 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,1 %). Zde jsou počty absolventů rovněž poměrně vysoké (714). Poměrně nízkou míru nezaměstnanosti najdeme i ve skupině 82 Umění a užité umění (1,6 %), kde je počet absolventů rovněž relativně vyšší (192).

Naopak nejvyšší míry nezaměstnanosti v dubnu 2018 dosáhla skupina oborů 16 Ekologie a ochrana životního prostředí (16,7 %). Jedná se ovšem o obor, v němž je počet absolventů velmi malý (18). Mírně vyšší míru nezaměstnanosti vykazovala v roce 2018 dále i skupina 72 Publicistika, knihovnictví a informatika (4,5 %). I zde se ovšem vzdělává poměrně malý počet žáků (89).

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné vzdělávání se dostává do konkurence především s bakalářským stupněm vzdělání, je zajímavou otázkou zejména srovnání uplatnění absolventů těchto dvou kategorií vzdělání. Bohužel porovnání míry nezaměstnanosti s bakalářským studiem je z metodologických důvodů problematické. Většina absolventů bakalářských programů totiž pokračuje v magisterském studiu a nevstupuje na trh práce a výpočet míry nezaměstnanosti absolventů bakalářského studia tedy není dostatečně korektní (Úlovec, M., Vojtěch, J., 2014). Podíváme-li se na míru nezaměstnanosti absolventů magisterského vzdělání (kategorie T), pak v roce 2018 činila 2,2 % a rok předtím 3,4 %. (Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018). I z tohoto srovnání tedy vycházejí vyšší odborné školy velmi dobře.

2.6 SROVNÁNÍ OBOROVÉ STRUKTURY ABSOLVENTŮ PODLE KATEGORIÍ VZDĚLÁNÍ

Zajímavý pohled na studium VOŠ ve srovnání s ostatními kategoriemi vzdělání a zejména s vysokoškolským vzděláním (magisterským stupněm) ukazuje srovnání počtů absolventů podle kategorií vzdělání a oborových zaměření.

Tab. 2.7: Porovnání počtů absolventů hlavních skupin oborů – kategorie vzdělání (r. 2017)

	Stř. odborné vz. s VL		Stř. odborné vz. s MZ			Terciární vzdělání	
	H	E	L0	L5	M	N	T
Přírodní vědy a nauky					2695	18	1900
Technické vědy a nauky	10791	984	2336	418	6077	413	5462
Zemědělsko-lesnické a veter. vědy a nauky	1777	411	31	18	1384	51	1013
Zdravotnictví, lékař. a farmac. vědy a nauky	370				1801	1115	1997
Humanitní a společenské vědy a nauky					129	98	2959
Ekonomické vědy a nauky				1017	4809	529	4261
Právní vědy a nauky				10	1673	275	1155
Pedagogika, učitelství a soc. péče		256			1681	714	2214
Službové	5522	958	729	156	2163	278	
Vědy a nauky o kultuře a umění	235		128	17	1556	192	729

Zdroj: Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018

Porovnání počtů absolventů podle hlavních oborových zaměření ukazuje odlišnou strukturu absolventů vybraných kategorií vzdělání. Jednotlivé kategorie vzdělání tak saturují odlišné potřeby trhu práce nejen z hlediska úrovní vzdělání, ale i oborového zaměření.

V kategorii středního vzdělání zakončeného maturitní zkouškou (kategorie M) tvoří dominantní skupinu absolventi technických oborů a druhou nejpočetnější skupinou jsou absolventi ekonomických oborů. Naopak relativně nejméně jsou zastoupeny skupiny zemědělsko-lesnické a veterinární a skupina humanitní a společenské vědy.

V kategorii magisterských oborů tvoří nejpočetnější skupinu rovněž absolventi technických věd a nauk, na druhém místě pak jsou, podobně jako v kategorii M, ekonomické obory. Na třetím

místě se v rámci magisterského studia umístily humanitní a společenské vědy, které jsou v kategorii maturitních oborů zastoupeny jen okrajově.

V kategorii VOŠ je oborová struktura absolventů odlišná. Jednoznačně nejpočetnější skupinu absolventů VOŠ tvoří absolventi zdravotnických oborů, na druhém místě je pak pedagogika, učitelství a sociální péče, až na třetím ekonomické obory a na čtvrtém technické obory. V oblasti humanitních a společenských věd je zde ve srovnání s magisterským stupněm vzdělání minimum absolventů.

Tab. 2.8: Porovnání % zastoupení absolventů hlavních skupin oborů – kategorie vzdělání (r. 2017)

	Stř. odborné vz. s VL		Stř. odborné vz. s MZ			Terciární vzdělání	
	H	E	L0	L5	M	N	T
Přírodní vědy a nauky					5,3%	16,7%*	2,2%
Technické vědy a nauky	3,9%	8,9%	3,5%	2,6%	3,5%	1,5%	1,9%
Zemědělsko-lesnické a veter. vědy a nauky	3,3%	8,8%	3,2%	5,6%	4,9%		2,8%
Zdravotnictví, lékař. a farmac. vědy a nauky	5,1%				2,1%	1,3%	1,5%
Humanitní a společenské vědy a nauky					3,9%	4,1%	3,1%
Ekonomické vědy a nauky				6,4%	3,9%	2,8%	2,2%
Právní vědy a nauky					4,4%	3,3%	2,0%
Pedagogika, učitelství a soc. péče		8,2%			2,2%	1,1%	1,7%
Službové	5,8%	8,7%	7,5%	6,4%	4,4%	1,8%	
Vědy a nauky o klutuře a umění	3,4%		7,0%		5,3%	1,6%	4,1%

Zdroj: Úlovec, M., Vojtěch, J., 2018

3. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA SITUACE ABSOLVENTŮ VOŠ – VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Následující text se věnuje mapování názorů a situace absolventů VOŠ z roku 2011, tedy s odstupem 8 let od ukončení VOŠ. Zejména se zaměříme na otázky důvodů volby tohoto typu vzdělání, spokojenosti absolventů se studiem i zvoleným oborem, různé aspekty uplatnění na trhu práce a hodnocení postavení absolventů VOŠ.

3.1 VOLBA VZDĚLÁVACÍ CESTY A DŮVODY VOLBY VOŠ JAKO TYPU STUDIA

Vyšší odborné školy neexistují v uzavřeném prostředí, naopak, jsou významně ovlivněny vývojem v celém sektoru terciárního vzdělávání i demografickými, ekonomickými a dalšími faktory. Zjištění, jaké důvody vedly absolventy středních škol k výběru právě tohoto typu studia, tak do značné míry ukazuje, jaká jsou očekávání studentů ve vztahu k tomuto typu vzdělání a jakou funkci VOŠ ve struktuře školského systému v současnosti plní.

Z výsledků šetření vyplývá, že významné důvody pro volbu studia na VOŠ tvoří zejména **zájem o konkrétní obor** otevíraný na VOŠ (95 %, z toho 67 % rozhodně ano, 29 % spíše ano), **zájem o prakticky orientovanou výuku** (87 %, z toho 51 % rozhodně ano a 36 % spíše ano) a **vyšší rozsah spolupráce školy se zaměstnavateli** (82 %, z toho 42 % rozhodně ano a 41 % spíše ano). **Hlavní motivace pro volbu studia na VOŠ tedy odráží deklarovanou roli, kterou mají vyšší odborné školy plnit a kterou se zároveň odlišují od bakalářských programů.** S uvedenými důvody pak souvisí předpoklad dobrého uplatnění na trhu práce (72 %, 31 % rozhodně ano a 42 % spíše ano).

Z hlediska role VOŠ ve vzdělávacím systému je zajímavou otázkou, jak velký podíl žáků studujících na VOŠ měl zájem přímo o tento typ terciárního vzdělávání, a jaký si naopak volí VOŠ pouze jako náhradní variantu při nepřijetí na VŠ.

Z výsledků šetření vyplynulo, že přibližně 61 % absolventů mělo zájem studovat právě VOŠ a získat titul DiS. (21 % rozhodně ano a 40 % spíše ano).[2] Naopak pro necelou polovinu bylo jedním z důvodů studia VOŠ, že se domnívali, že studium VOŠ bude snadnější (46 %, 17 % rozhodně ano, 30 % spíše ano). 38 % absolventů zvolilo VOŠ z důvodu nepřijetí na VŠ (26 % rozhodně ano a 12 % spíše ano) a studium na VOŠ tak pro ně představovalo spíše náhradní variantu.

Obr: 3.1: Důvody volby studia na VOŠ (v % odpovědí, N=108)

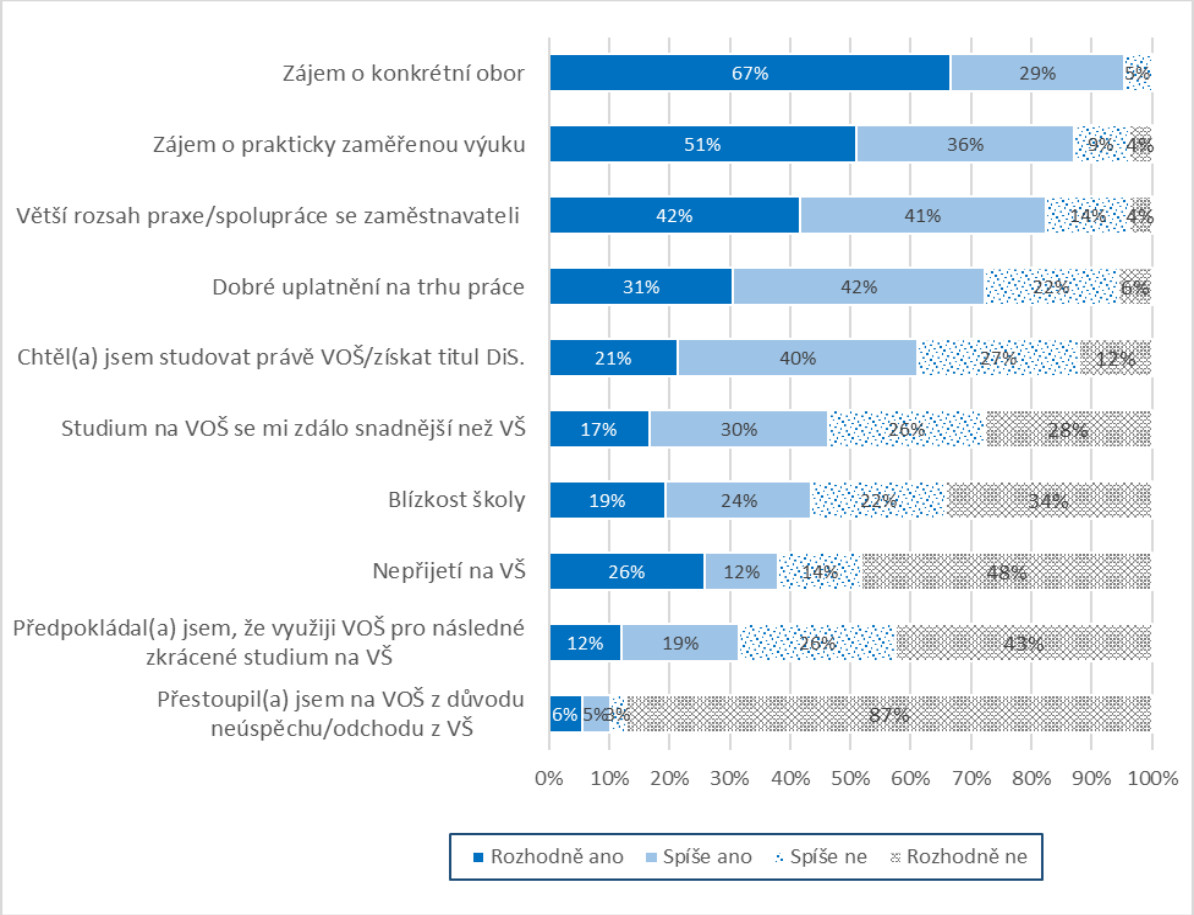

Roli při volbě VOŠ hrála i vzájemná propustnost nebo spolupráce VOŠ s VŠ. Asi 10 % absolventů studovalo VOŠ z důvodu neúspěchu nebo nevhodně zvoleného oboru na VŠ. Naopak asi třetina zahájila studium VOŠ s tím, že poté využije **možnosti zkráceného studia k získání titulu Bc.** (31 %, 12 % rozhodně ano a 19 % spíše ano).

Významnou motivací pro žáky byla i **blízkost a dostupnost školy** (44 %, z toho 19 % rozhodně ano a 24 % spíše ano).

Porovnáme-li uvedené výsledky s výsledky předchozích průzkumů, pak dominantní motivací je v současnosti zájem o prakticky zaměřenou výuku, kdy tento důvod výrazně roste (r. 2008 30 %, r. 2014 70 % a r. 2018 87 %). Ukazuje se tak, že ve veřejnosti dochází k výraznému posunu a k profilaci VOŠ jako škol s prakticky zaměřenou výukou. Zároveň tento typ studia zůstává vnímán jako možná náhradní nebo jednodušší varianta studia ve srovnání s VŠ. V roce 2008 necelá polovina absolventů (48 %) uváděla, že studium VOŠ bylo náhradním řešením v situaci nepřijetí na VŠ. Tento podíl se snížil v současnosti na 38 %, zvýšil se ovšem podíl těch, kteří se domnívají, že studium VOŠ bude snadnější (z 34 % v roce 2008 na 46 % v r. 2018).

[2] Toto procento se v porovnání s minulým šetřením příliš nezměnilo (pokles o 4 p. b.)

V rámci současného průzkumu měli respondenti možnost vyjádřit se v otevřené odpovědi a uvést širší motivaci a souvislosti, proč si zvolili právě studium na VOŠ. Odpovědi byly rozčleněny do několika kategorií, ke kterým pro lepší ilustraci uvádíme vždy několik vybraných příkladů odpovědí.

- ***Zajímavý/specifický obor studia***
  - *Jiná škola se stejným zaměřením a uplatněním tu v té době nebyla.*
  - *Byl tam obor záchranář.*
- ***Obor, který nemá vysokoškolskou variantu, případně neotevření oboru***
  - *Chtěla jsem se vzdělávat dále jako zubní technik, a to kvůli budoucímu uplatnění. Studium na VŠ nebylo v tomto oboru možné, proto jsem volila VOŠ.*
- ***Možnost dálkové formy studia***
  - *V době potřeby studovat nebylo žádné dálkové VŠ studium otevřené pro jižní a střední Čechy.*
- ***Nepřijetí na VŠ***
  - *Po nepřijetí na VŠ jsem hledala varianty a myslela jsem, že na VOŠ zůstanu jen rok. Poté se mi tam zalíbilo a už jsem tam zůstala.*
  - *Studovala jsem střední pedagogickou školu a chtěla jít na VŠ, ale bohužel jsem neuspěla, a tak jsem šla na VOŠ. Musím říci, že jsem byla perfektně připravená do praxe. Kolegyně, co mají VŠ a stejné zaměření, tak se v práci ztrácí.*
- ***Nutnost zvýšení kvalifikace***
  - *Zaměstnavatel požadoval zvýšení kvalifikace. VOŠ byla blízko, mohla jsem studovat při zaměstnání.*
- ***Potřeba získat zdravotnické vzdělání***
  - *Protože během mého nástupu na SZŠ proběhla změna legislativy, změna ve vzdělávání zdravotních sester a přejmenování oboru všeobecná sestra /zdravotnický asistent. Pro budoucí zaměstnání a práci bez odborného dohledu jsme byly nuceny k dalšímu vzdělání na VOŠ, či VŠ.*
- ***Změna oboru nebo profese***
  - *Nutnost změnit kvalifikaci, původní vzdělání (zemědělství) bylo neperspektivní a po přestěhování do velkého města těžko uplatnitelné.*
- ***Možnost zkráceného studia VŠ***
  - *Automaticky po maturitě v tomto oboru jsem šla na VOŠ s úmyslem získat DiS., byl příslib možnosti dodělat pak zkráceně Bc., což bohužel nakonec nevyšlo.*
- ***Větší rozsah praxe a praktičtější zaměření VOŠ***
  - *Vzhledem k studovanému oboru je lepší VOŠ než VŠ - uplatnitelnost na trhu práce, porozumění problematice, praktičtější zkušenost (VŠ studenti těchto oborů jsou opravdu jen teoretici a absolutně neumí jednat a vůbec fungovat v praxi).*
  - *Prestiž v praktických dovednostech, která je pro zdravotnické obory více důležitá, než hodně teorie na VŠ, která není pro praxi tak důležitá. Dostupnost v regionu. Přijímací řízení na VOŠ byla jasná a konstruktivní - biologie, angličtina a první pomoc to je to co se mi na VOŠ líbí, v jednoduchosti je síla. Přijímací řízení na VŠ se mi jeví zbytečně těžké - proč by měla budoucí zdravotní sestra (VŠ) na přijímacím řízení řešit obtížné matematické úkoly, když to pro praxi a studium nemá takový význam, zbytečně se student z VŠ zaměřuje na věci, které nejsou pro praxi důležité. V té době v roce 2009, když jsem se hlásil, byly VOŠ atraktivní - je mi smutno, že je někdy na ně pohlíženo odmítavě.*
  - *Pro velký zájem jsem nebyla přijata na vybranou VŠ, proto jsem, spíše než hrazený nultý ročník na VŠ, zvolila VOŠ. Obor mě zajímal, předměty byly zajímavé a uvítala jsem, že jsem si při studiu dokázala i přivydělat. Nenarodila jsem se zrovna se zlatou lžičkou v puse. Po prvních 2 semestrech jsem usoudila, že VOŠ dodělám a poté využiji možnosti nastoupit na VŠ a studium si zkrátit započítáním studia na VOŠ. Bohužel ne každá VŠ zohledňuje VOŠ a ty, které jí v době mého ukončení VOŠ akceptovaly, byly dost mimo můj obor. Po managementu firem přejít na cestovní ruch mě nenaplňovalo, studium pro mě bylo nudné a nezajímavé. V předmětech, které byly totožné s předměty z VOŠ se kolikrát lektoři dost vzdalovali od praxe a ani nepřipouštěli, že by se v praxi mohly věci dít jinak. Tohle považuji za obrovské minus českého vzdělávacího systému. Absolvování VOŠ rozhodně nelituji a považuji to za dobré rozhodnutí.*

- ***Možnost zahraniční stáže***
  - *Vybírala jsem si ekonomicky zaměřené obory na VŠ a zároveň i VOŠ. U mnou zvolené VOŠ mě velmi zaujala možnost absolvovat ve třetím ročníku 5ti měsíční zahraniční stáž.*
- ***Nižší sebevědomí absolventů, např. z nástavbového studia***
  - *Věděl jsem, že na VŠ nemám ty nejlepší vědomosti jako absolvent nástavbového studia a tak jsem zvolil VOŠ, s tím, že pokud mi to tam půjde, můžu to zkusit dál na VŠ.*
- ***Možnost podat přihlášku později než na VŠ***

3.2 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ S VOLBOU VOŠ

SPOKOJENOST S VOLBOU VOŠ A MÍRA IDENTIFIKACE S OBOREM

Patrně nejkomplexnějším ukazatelem spokojenosti absolventů se studiem je odpověď na otázku, zda by si stejný obor a typ studia zvolili znovu. Podle výsledků průzkumu by si při hypotetické možnosti zopakovat volbu studia vybralo 65 % absolventů stejný obor na VOŠ, 4 % by dala přednost jinému oboru na VOŠ. Dále by 24 % absolventů zvolilo stejný nebo obdobný obor studia na VŠ a 7 % by si nejraději vybralo jiný obor VŠ.

Souhrnně by tedy 69 % absolventů znovu studovalo VOŠ, zatímco 31 % by dalo přednost studiu na VŠ. Se zvoleným oborem je naprostá většina absolventů spokojena, míra identifikace s oborem, která udává, kolik procent absolventů by si zvolilo stejný obor, dosahuje 89 %, zatímco jen 11 % absolventů by zvolilo jiný obor na VŠ nebo VOŠ.

Podíváme-li se na zjištěné výsledky z hlediska vývoje, pak můžeme konstatovat, že spokojenost s volbou VOŠ jako typu studia roste. V roce 2008 by znovu zvolilo VOŠ jen asi 32 % absolventů VOŠ a 68 % by preferovalo VŠ. V roce 2014 uvedlo opakovanou volbu VOŠ 47 % dotázaných a v současnosti (2018) dokonce 69 %.

Míra identifikace s oborem, tedy spokojenost s volbou oboru, je v kategorii VOŠ dlouhodobě příznivá - v roce 2008 by si stejný obor vybralo 77 % dotázaných absolventů VOŠ.

Obr. 3.2: Opakovaná (hypotetická) volba oboru a VOŠ jako typu školy (v %, N=104)

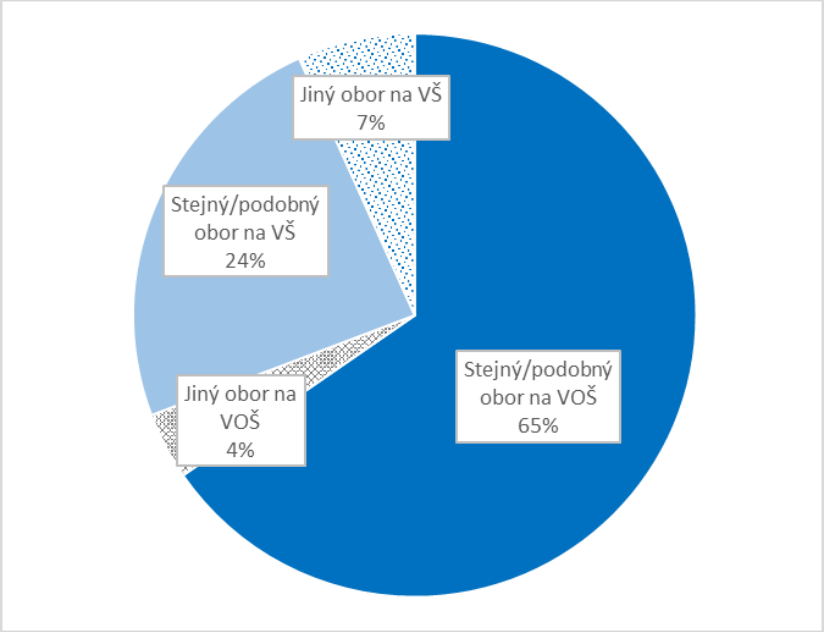

DŮVODY PREFERENCE STUDIA NA VŠ

Přibližně třetina absolventů VOŠ (32 %) by si znovu zvolila raději studium na VŠ. Hlavní důvod, proč by tito absolventi dali přednost magisterskému nebo bakalářskému studiu, je **nízká prestiž VOŠ a titulu DiS.** Tento důvod uvádí 83 % z těch, kteří by zvolili raději VŠ (z toho 37 % rozhodně ano, 47 % spíše ano). V souvislosti s tím uvádějí jako další důvod **horší platové ohodnocení absolventů VOŠ v porovnání s VŠ** (63 % z těch, kteří by dali přednost VŠ, z toho 40 % rozhodně ano, 37 % spíše ano).

Podstatným důvodem nespokojenosti se studiem VOŠ je **špatná propustnost mezi VOŠ a VŠ a nemožnost pokračovat přímo v magisterském studiu**, tedy bez časové prodlevy a nutnosti doplnit si titul Bc. (77 % z těch, kteří by studovali VŠ, z toho 43 % rozhodně ano a 20 % spíše ano).

Další důvody jsou uváděny již s podstatně nižší frekvencí. Specifickým důvodem nespokojenosti části absolventů VOŠ je **nevyhovující „středoškolský“ systém vyučování a každodenní výuka** (40 % z těch, kteří by studovali VŠ, z toho 13 % rozhodně ano a 27 % spíše ano). Část absolventů (40 % z těch, kteří by studovali VŠ) uvádí jako důvod preference VŠ **nižší zájem zaměstnavatelů o absolventy VOŠ**. Zde je ovšem třeba připomenout, že nezaměstnanost absolventů VOŠ je v souhrnu velmi nízká, a to i ve srovnání s magisterským stupněm, takže tato nepříznivá situace zřejmě ještě odráží období ekonomické krize, kdy tito absolventi vstupovali na trh práce, nebo se vztahuje k určitým, méně žádaným oborům.

Naopak pro většinu absolventů VOŠ není podstatným důvodem nízká úroveň vzdělání; tento důvod uvádí jen asi 30 % z těch dotázaných, kteří by preferovali VŠ (10 % rozhodně ano a 20 % spíše ano).

Obr. 3.3.: Důvody hypotetické preference studia na VŠ (v % odpovědí, N =30)[3]

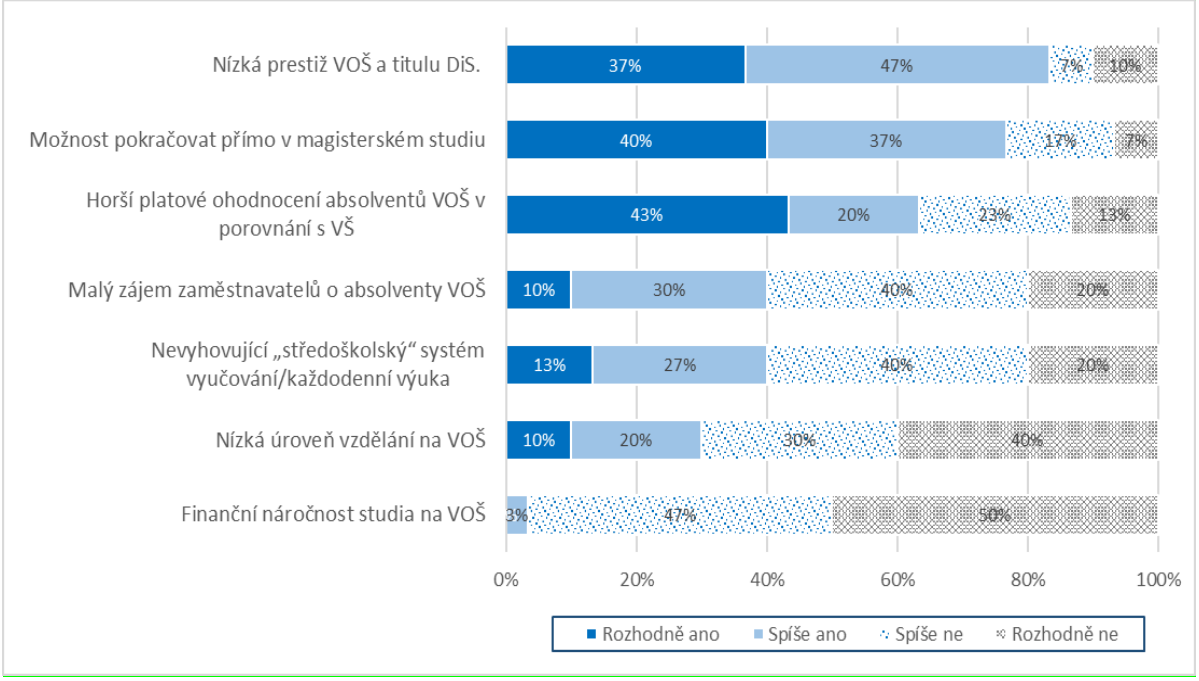

Porovnání s předchozími výsledky ukazuje, že důvody pro preferenci vysokoškolského studia a jejich pořadí se v posledních letech nezměnilo. V předchozích šetřeních byla rovněž nejdůležitějším důvodem, proč by absolventi VOŠ preferovali VŠ, vyšší prestiž tohoto studia.

[3] Vzhledem k nízkému počtu respondentů, kteří se vyjádřili v této odpovědi, jsou zjištěné výsledky jen orientační.

PŘÍČINY NÍZKÉ IDENTIFIKACE S OBOREM

Podíváme-li se na důvody, proč by si absolventi VOŠ s odstupem tří let od ukončení tohoto typu studia raději zvolili jiné oborové zaměření, jsou to převážně podmínky na trhu práce, nikoli samotný obor. Vzhledem k tomu, že převážná většina absolventů VOŠ je s oborem spokojená a zvolila by si stejné oborové zaměření, jsou počty respondentů, kteří zodpovídali tuto otázku, velmi nízké. Výsledky je tak možné interpretovat spíše ve vztahu k žebříčku těchto důvodů, než z hlediska konkrétního procentuálního zastoupení. Absolventi nejčastěji uvádějí, že by si zvolili jiný obor z důvodu **nízkého platového ohodnocení v oboru** (75 % kladných odpovědí). Na druhém místě v žebříčku důvodů pro hypotetickou změnu oboru najdeme **špatné pracovní podmínky** (63 %) a na třetím místě **špatné uplatnění oboru na trhu práce** (63 %). Dále pak následuje ztráta zájmu o obor (40 %). Ostatní důvody jsou uváděny již jen okrajově.

Obr. 3.4: Důvody, proč by si absolventi zvolili jiný studijní obor (na VOŠ nebo VŠ) – v % kladných odpovědí - možnost výběru více odpovědí současně (N=9)4

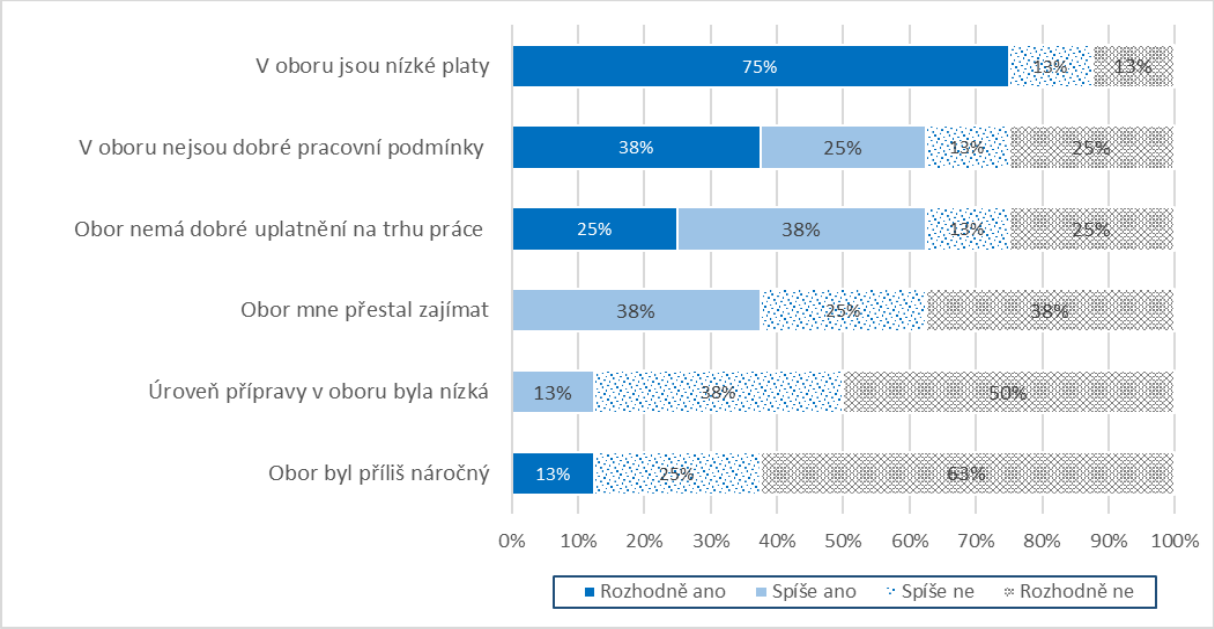

Hlavní důvod pro hypotetickou volbu jiného oboru zůstává stejný, podobně jako v současnosti i v roce 2008 by si jiný obor absolventi VOŠ volili nejčastěji z důvodu platových podmínek. V roce 2008 ovšem vzhledem k období krize bylo na druhém místě obtížné hledání zaměstnání v oboru.

3.3 HODNOCENÍ ZÍSKANÉ ÚROVNĚ JEDNOTLIVÝCH KOMPETENCÍ

Jedním z podstatných aspektů hodnocení vzdělávací cesty je názor absolventů, jak dobře jsou připraveni pro plnění pracovních úkolů v praxi, případně pro pokračování ve vysokoškolském studiu. Podstatnou oblastí vzdělání na vyšších odborných školách je praktické zaměření a větší provázanost vzdělání s praxí a kontakt se zaměstnavateli. Pro řadu žáků představují dokonce hlavní motivaci pro volbu tohoto typu studia. Z tohoto hlediska můžeme konstatovat, že z pohledu absolventů VOŠ tuto roli plní. **Absolventi VOŠ jsou velmi spokojeni jak se získanou úrovní odborných teoretických znalostí (96 %), tak i s úrovní odborných praktických dovedností (93 %). Vysokou spokojenost vyjádřili i s úrovní všeobecných znalostí (89 %).**

[4] Vzhledem k nízkému počtu respondentů jsou výsledky jen orientační.

Naprostá většina absolventů VOŠ hodnotí kladně i úroveň měkkých dovedností, které získali na VOŠ, zejména komunikačních dovedností (96 %), prezentačních dovedností (93 %) a dále i schopnosti pracovat v týmu (92 %), samostatného rozhodování (91 %) a řešení problémů (89 %).

Kladně posuzuje většina absolventů VOŠ i získanou úroveň dovednosti pracovat na PC (85 %). Podobně jako v jiných kategoriích vzdělání je nejslabším místem znalost cizího jazyka, kterou hodnotí kladně 76 % absolventů VOŠ; ovšem za velmi dobrou ji považuje jen 27 % dotázaných.

Porovnáme-li výsledky tohoto šetření s předchozími průzkumy realizovanými v roce 2008 a v roce 2014, můžeme konstatovat, že nejlépe hodnoceny zůstávají odborné teoretické znalosti. Podobně kladné jsou i vyjádření o úrovni všeobecných znalostí. Hodnocení odborných praktických znalostí a dovedností se oproti předchozím rokům mírně zlepšilo. Jazykové dovednosti jsou v současnosti hodnoceny lépe než v roce 2008, ovšem od roku 2014 se jejich hodnocení již příliš nemění, a zůstávají tak nejslabším místem výuky na VOŠ.

Obr. 3.5: Hodnocení úrovně získaných kompetencí (v % odpovědí, N=97)

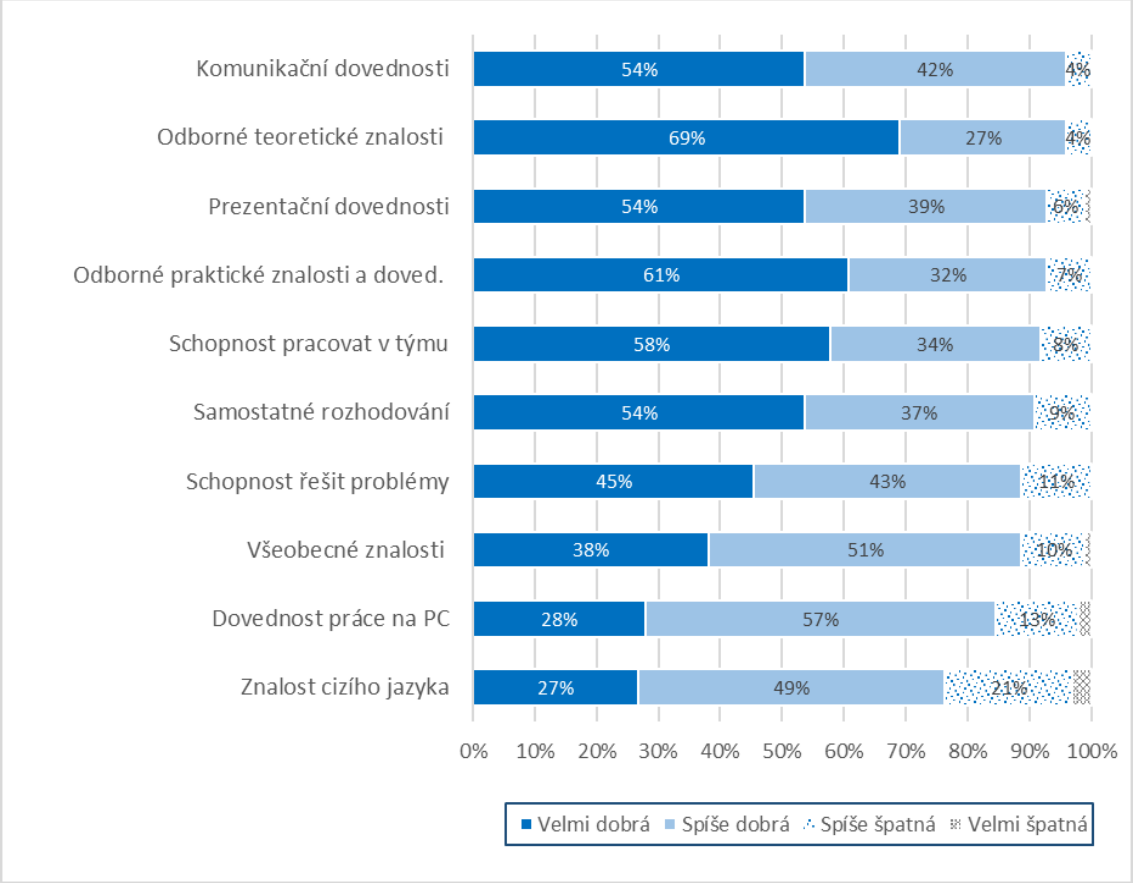

3.4 KOMBINACE PRÁCE A STUDIA VOŠ

Jedním ze současných obecných trendů přechodu absolventů na trh práce je stále výraznější prodlužování tohoto procesu a časté prolínání pracovních a studijních aktivit.

V průběhu studia na VOŠ mělo 35,8 % dotázaných kratší brigády, necelých 19 % pracovalo na zaměstnaneckou smlouvu na celý úvazek, 23,2 % pracovalo dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jen 20 % uvedlo, že pracovní aktivitu nevykonávalo.

Tab. 3.1: Pracovní aktivita v průběhu studia VOŠ (možnost výběru více odpovědí současně, N=95)[5]

	Počet	%
Kratší brigády	34	35,8%
Smlouva jako zaměstnanec na kratší úvazek	5	5,3%
Smlouva jako zaměstnanec na celý úvazek	18	18,9%
Práce dlouhodobě na DPP nebo DPČ	22	23,2%
Práce jako OSVČ	2	2,1%
Nepracoval (a)	19	20,0%
Jiná odpověď	2	2,1%
Počet resp. celkem	95	

Vykonávání pracovní aktivity má obecně jak pozitivní, tak i negativní dopady. Na jedné straně může docházet k vítané synergii mezi teoretickými a praktickými poznatky, na straně druhé vede pracovní aktivita v průběhu studia často k prodlužování doby studia a někdy i k jeho předčasnému ukončení. Pozitivní zkušenosti s ekonomickou aktivitou během studia VOŠ vyjádřilo 28,6 % absolventů. Zejména zdůrazňovali možnost vyzkoušet si získané poznatky v praxi, případně pro ně pracovní zkušenosti v reálném prostředí představovaly určitou korekci teoretických poznatků. Asi 14 % dotázaných neuvádělo ve vztahu ke kombinaci pracovních a studijních aktivit větší problém, zároveň ovšem nezdůrazňovali ani výraznější přínos. Častěji se jednalo o studenty, kteří pracovali převážně o víkendech a o prázdninách nebo vykonávali zaměstnání, které kombinaci se studiem umožňovalo. Práci čistě jen o prázdninách uvádělo dalších 9,5 % respondentů.

Naopak necelá pětina absolventů (19,1 %) zdůrazňovala vysokou časovou náročnost kombinace práce a studia a dalších asi 26 % absolventů uvádělo výraznější problém při skloubení pracovní aktivity se studiem VOŠ, zejména ve vztahu ke každodenní docházce na VOŠ, tedy v souvislosti se „středoškolským“ charakterem výuky.

V rámci šetření jsme se rovněž dotazovali na přínosy kombinace práce a studia na základě volných odpovědí. Odpovědi byly kategorizovány. Ke každé uvádíme příklady odpovědí.

- ***Pozitivní přínos praxe (28,6 %)***

Absolventi VOŠ nejčastěji hodnotili možnost kombinace studia na VOŠ a pracovní aktivity pozitivně zejména s ohledem na přínos praxe během studia pro další pracovní uplatnění

  - *Výhoda - ověření znalostí v praxi x nevýhoda - časová náročnost.*
  - *Hodnotím určitě kladně. Možnost vyzkoušet si teoretické poznatky, seznámení se s realitou provozu v nemocnici. Následné využití zkušeností z práce při studiu.*
  - *Porovnání teorie a praxe je přínosné. Něco funguje jinak, než jak se to učí. Ale to je stejné v jakémkoliv oboru.*
  - *Výhoda: soběstačnost /nevýhoda: méně času na studium (při práci není možné se plně věnovat studiu)*

- ***Vysoká náročnost kombinace práce a studia (19,05 %)***

  - *Bylo to docela náročné. Práce ukrajovala čas na učení a přípravu, ale dalo se zvládnout i tak. Kdybych si nepotřebovala finančně vypomoci, nepracovala bych.*
  - *Méně času na samostudium, zaměstnání u poskytovatele sociálních služeb (dostatek praxe).*
  - *Těžké vše skloubit - neměla jsem v práci žádné úlevy ani podporu, např. studijní volno… V kombinaci s péčí o rodinu vražedné a vysloužila jsem si následně 13 měsíční nemocenskou a částečný ID (dočasný), výhodou maximální využití času, pečlivost a zodpovědnost při zkouškách - vše nutno dát na první dobrou.*

[5] Do počtu respondentů byli zahrnuti ti, kteří odpověděli alespoň na jednu otázku z baterie.

- ***Pozitivní hodnocení možnosti skloubit studium na VOŠ s pracovní aktivitou (14,3 %)***
  - *Práce na směny a individuální studium, bez rodiny jde skloubit.*
  - *Pracovala jsem jen 3 hod týdně, práce nebyla nijak obtížná, tudíž se dala zvládat se školou. A samozřejmě během prázdnin.*
  - *Naštěstí jsem pracovala v práci, kde mi bylo studium umožněno - 1 den za 14 dní - dokonce jsem tento den měla placený. Studium bylo časově zvládnutelné s rodinou, poslední hodina končila v pět hodin, cesta domů trvala 1,5.*
  - *Přivydělávala jsem ji jako dělník ve fabrice. Do práce jsem chodila o víkendech, svátcích a prázdninách. Ale jen abych si finančně přilepšila a rodičům odlehčila ;-).*
- ***Práce pouze brigádně o prázdninách (9,5 %)***
  - *Pracovala jsem pouze jako brigádník během letních prázdnin. Práce nebyla spojená se studijním oborem. Takže ve vztahu ke studiu to nemohu hodnotit přínosné či nevýhodné.*
- ***Problém skloubit práci s povinnou každodenní docházkou na VOŠ (26,2 %)***
  - *Studium a práce se kombinovalo obtížně. Výuka probíhala každý den a zpravidla několik hodin a účast na všech předmětech byla evidována. Pokud by účast na přednáškách nebyla sledována, bylo by pracovat při studiu jednodušší.*
  - *Jelikož se jedná o denní studium, nebylo moc možností, jak si přivydělat. Jedině po večerech, ale to je zase nevýhodné kvůli přípravě na studium na další den.*
  - *Chtěla jsem si přivydělat nějaké peníze. Vzhledem k tomu, že jsem studovala na denní formě studia, bylo to náročné skloubit, měla jsem jednu flexibilní brigádu a k tomu jsem dělala ještě asistenta u lidí s autismem - něco v oboru. Člověk měl finance pro sebe, ke konci studia jsem z důvodu studia - abych se připravila na státnice a ukončení absolventské práce, musela od brigád upustit.*

3.5 POKRAČOVÁNÍ VE STUDIU NA VŠ

Jedním ze zásadních problémů studia na VOŠ je otázka vzájemné provázanosti mezi VOŠ a VŠ a možnost získat titul Bc. ve zkráceném čase. Jedna z otázek proto směřovala k tomu, zda absolventi VOŠ pokračovali dále ve studiu VŠ.

V rámci sledovaného vzorku 48,9 % absolventů VOŠ další vysokoškolské studium už nezahájilo. Ve studiu stejného nebo obdobného oboru pokračovalo na VŠ celkem 37,0 % dotázaných absolventů VOŠ (z toho v denní formě 16,3 % absolventů VOŠ a v dálkové formě 20,7 % absolventů VOŠ). V jiném oboru studia, než kterému se věnovali v průběhu VOŠ, pokračovalo na VŠ 14,1 % absolventů (6,5 % v denní formě studia a 7,6 % v dálkové formě).

Obr. 3.6: Pokračování ve studiu VŠ (v %, N=92)

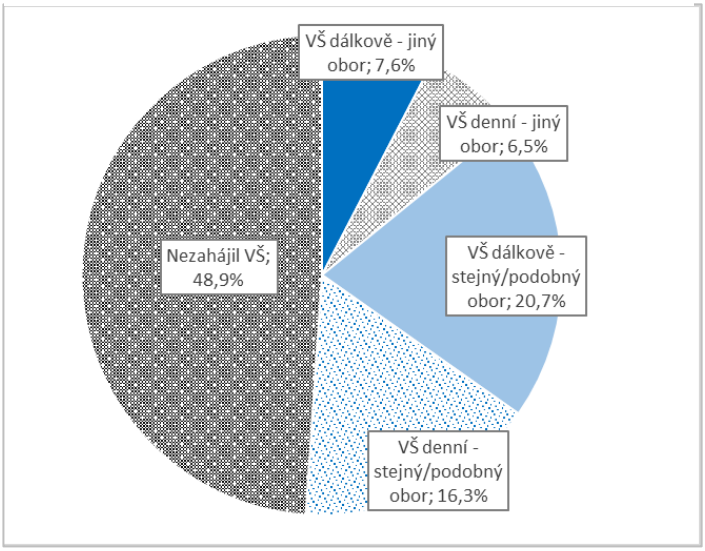

Hlavními důvody, proč absolventi VOŠ pokračovali v rámci vysokoškolského studia v jiném oboru, než jakému se věnovali na VOŠ, patří změna zájmu o obor (23,1 %), skutečnost, že v oboru chybí návaznost (30,8 %), a dále v rámci odpovědi „jiná“ uváděli zejména zájem rozšířit si vzdělání o obor, který na VOŠ navazuje, a získat tak širší záběr.

Tab. 3.2: Hlavní důvod studia jiného oboru na VŠ[6]

	Počet res.	%
Změna zájmu o obor	3	23,1%
Přílišná náročnost oboru	1	7,7%
Obor se na VŠ nevyučuje/chybí návaznost	4	30,8%
Lepší dostupnost, dojíždění	0	0,0%
Nepřijetí na obor	1	7,7%
Jiná odpověď	4	30,8%
Celkem	13	100,0%

ZAPOČTENÍ STUDIA VOŠ PŘI NÁSLEDUJÍCÍM STUDIU NA VYSOKÉ ŠKOLE

Jedním z problémů spojených s volbou studia na vyšší odborné škole, na který absolventi upozorňovali, je nedostatečná prostupnost mezi vyššími odbornými školami a bakalářským, případně i magisterským vysokoškolským studiem a zbytečné prodlužování doby studia z důvodu nutnosti doplnit si bakalářské studium. Součástí šetření proto byla otázka, do jaké míry bylo předchozí studium absolventům zohledněno nebo zda pro ně představovalo výhodu při přijetí nebo v průběhu vysokoškolského studia.

Necelá polovina z těch absolventů VOŠ (46,8 %), kteří pokračovali ve studiu na VŠ, uvedla, že jim předchozí studium nebylo nijak zohledněno, ale znalosti získané na VOŠ jim usnadnily přijetí i samotné VŠ studium. Uznání některých zápočtů nebo zkoušek uvedlo jako jednu z výhod 23,4 % absolventů a stejné procento studovalo VŠ ve zkráceném čase. Mezi pozitivními aspekty předchozího studia absolventi uváděli i uznání části studia jako celku (12,8 %). Pouze 14,9 % absolventů uvedlo, že pro ně předchozí studium VOŠ nepředstavovalo žádnou výhodu ani z hlediska usnadnění samotného studia, ani jeho zkrácení nebo započtení.

Tab. 3.3: Započtení studia VOŠ při následném studiu VŠ (možnost více odpovědí současně)[7]

	Počet odpovědí	%
Studium VOŠ pro mě nepředstavovalo žádnou výhodu	7	14,9%
Byl(a) jsem zvýhodněn(a) při přijímacích zkouškách na VŠ (např. body navíc)	2	4,3%
Byly mi uznány některé zkoušky/zápočty	11	23,4%
Byla mi uznána část studia/odborné praxe jako celek	6	12,8%
Studoval(a) jsem VŠ ve zkráceném čase	11	23,4%
Studium mi nebylo zohledněno, ale získané znalosti mi přijetí a studium na VŠ usnadnily	22	46,8%
Jiná odpověď	2	4,3%
Celkem (respondentů)	47	100,0%
Celkem (odpovědí)	61	

ÚSPĚŠNOST ABSOLVENTŮ VOŠ PŘI POKRAČOVÁNÍ VE VYSOKOŠKOLSKÉM STUDIU

Jak bylo již uvedeno, přibližně polovina dotázaných absolventů VOŠ po ukončení VOŠ zahájila studium v některé formě vysokoškolského studia. Podívejme se, jaká byla úspěšnost absolventů VOŠ, kteří se rozhodli pokračovat v dalším studiu (denní i dálkové formě). Přibližně 36,2 % z nich studium ve sledovaném období úspěšně zakončilo bakalářským stupněm (18,5 % z celého souboru) a dalších 29,8 % úspěšně dokončilo magisterské studium (15,2 % z celého souboru). Přibližně 6,4 % absolventů, kteří studium na VŠ zahájili (3,3 % z celého

[6] Vzhledem k nízkému počtu respondentů je třeba odpovědi vnímat jen jako orientační.
[7] V odpovědi „jiná“ absolventi uváděli souběžné studium VOŠ i VŠ.

vzorku), v něm ve sledovaném období ještě pokračovalo. Naopak 25 %, což činí kolem 13 % z celého souboru, studia VŠ zanechalo.

Přibližně dvě třetiny z absolventů VOŠ, kteří zahájili studium na VŠ, byli úspěšní. Dalších 6,4 % uvedlo, že ještě studuje. V hlediska celého vzorku přibližně třetina absolventů VOŠ (33,7 %) úspěšně zakončila bakalářským (18,5 %) nebo magisterským stupněm (15,2 %).

Tab. 3.4: Úspěšnost absolventů VOŠ při pokračování ve studiu VŠ

	Počet	% z abs. VOŠ, kteří zahájili VŠ	% z celku abs. VOŠ
Úspěšně zakončil(a) bakalářským stupněm	17	36,2%	18,5%
Úspěšně zakončil(a) magisterským stupněm	14	29,8%	15,2%
Ještě studuji VŠ	3	6,4%	3,3%
Nedokončil(a)/ zanechal(a) studia VŠ	12	25,5%	13,0%
Jiná odpověď	1	2,1%	1,1%
Celkem	47	100,0%	51,1%

3.6 PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ VOŠ

Jednou ze stěžejních otázek je úspěšnost absolventů VOŠ na trhu práce. V současné době má přechod absolventů na trh práce často charakter postupného procesu, kdy dochází ke kombinování různých forem výdělečné a studijní aktivity, případně i přerušení pracovní nebo studijní dráhy a návratu do vzdělávání apod. Někteří absolventi řeší návratem ke studiu např. požadavek zaměstnavatele na vyšší vzdělání nebo legislativní změny, které nově vymezují kvalifikační požadavky na výkon některých profesí.

Tab. 3.5: Pracovní uplatnění po ukončení VOŠ a v současnosti, (v % odpovědí, možnost výběru více odpovědí současně, N=94) [8]

	Uplatnění po ukončení VOŠ	Uplatnění v současnosti
Práce jako zaměstnanec na plný úvazek	75,5%	63,8%
Práce jako zaměstnanec na částečný úvazek	7,4%	5,3%
Krátkodobé brigády	5,3%	2,1%
Dlouhodobě práce na DPP, DPČ	4,3%	2,1%
OSVČ	3,2%	5,3%
Práce v zahraničí	1,1%	3,2%
Mateřská dovolená/ekonomicky neaktivní	5,3%	28,7%
Nezaměstnaný(-á) (evidovaný(-á) na ÚP)	9,6%	3,2%

V rámci sledovaného vzorku zahájilo po ukončení studia VOŠ pracovní dráhu v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek 75,5 % dotázaných, 7,4 % začalo pracovat na částečný úvazek, 5,3 % uvedlo pracovní aktivitu formou krátkodobých brigád, 4,3 % pracovalo dlouhodobě na DPP nebo DPČ. Ekonomicky neaktivních nebo na mateřské dovolené bylo 5,3 % absolventů VOŠ a 9,6 % bylo evidovaných na úřadu práce.[9]

S odstupem 8 let od ukončení studia se podíl absolventů v zaměstnaneckém poměru na plný úvazek snížil na 63,8 % a podíl pracujících na částečný úvazek klesl na 5,3 %. Mírný pokles

[8] S ohledem na možnost kombinace více pracovních nebo podnikatelských aktivit zároveň, zkrácených úvazků nebo pracovní aktivity v průběhu studia VŠ nebo mateřské dovolené jsou procenta vztažena k počtu respondentů (nikoli k počtu odpovědí) a výsledky je třeba vnímat jako spíše orientační.

[9] Míra nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů VOŠ činila podle statistických údajů v roce 2011, kdy ukončili studium absolventi ze sledovaného vzorku, 9,4 %.

jsme zaznamenali také u skupiny absolventů, kteří vykonávají krátkodobé brigády, pracují na DPP nebo DPČ. Výrazný pokles je pak v kategorii nezaměstnaných (v rámci vzorku 3,2 %)[10].

Naopak významně narostl zejména podíl absolventů na mateřské dovolené (28,7 %) a mírně pak i těch, kteří podnikají jako OSVČ (na 5,3 %), nebo pracují v zahraničí (3,2 %).

3.7 PRÁCE V OBORU A DŮVODY ODCHODU ZA PRACÍ MIMO OBOR

Jednou z podstatných otázek, které se vztahují k úspěšnému uplatnění absolventů škol na trhu práce, je pracovní uplatnění absolventa v oboru, který vystudoval. Odchody za prací do jiného oboru mohou být způsobeny jak faktory na straně trhu práce, tak i na straně samotných absolventů, mohou tedy signalizovat nízkou poptávku v daném oboru, ale také nedostatečnou atraktivitu oboru pro absolventy, např. z důvodu nízkých mezd, horších pracovních podmínek a podobně.

Podíváme-li se na graf, který porovnává 3 časová období – záměr v závěru studia VOŠ, skutečné pracovní uplatnění absolventů po ukončení VOŠ a do třetice pracovní uplatnění po 8 letech, je zřejmé, že naprostá většina absolventů VOŠ plánovala uplatnit se přímo v oboru (83,3 % dotázaných absolventů) nebo v příbuzném oboru (12,2 %). Celkově tak v oboru nebo v příbuzném obou chtěla pracovat naprostá většina absolventů VOŠ (95,5 %). Jen okrajově absolventi uváděli plán najít si práci v jiném oboru, např. v němž kterém studovali na střední škole, nebo v oboru, kterému se chtěli věnovat na VŠ (1,1 %). Práci úplně mimo svůj obor plánovalo jen 2,2 % dotázaných.

Po ukončení VOŠ bylo reálné uplatnění přímo v oboru nižší (74,2 % dotázaných), naopak oproti plánu začalo více absolventů pracovat v příbuzném oboru (15,7 %). Ve srovnání s původními záměry se zvýšil i podíl pracujících mimo obor (6,7 %).

Obr. 3.7: Pracovní uplatnění absolventů VOŠ v oboru (v % odpovědí, N=80)[11]

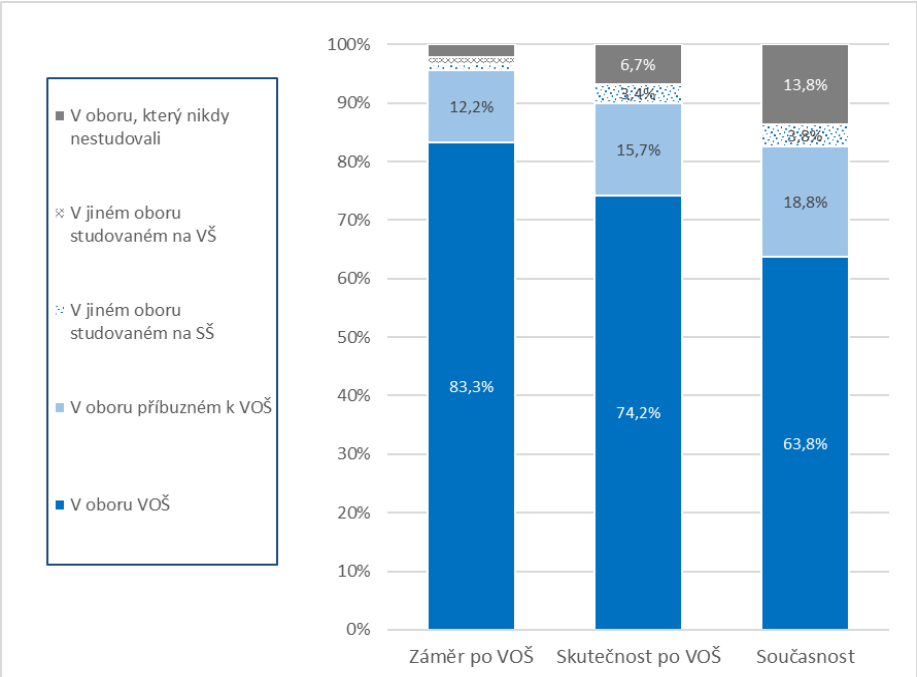

S odstupem 8 let od ukončení VOŠ, tedy v době realizace průzkumu, je patrný již výraznější odliv z oboru. V oboru se uplatňuje 63,8 % dotázaných, v příbuzném oboru 18,8 % a podíl pracujících v oboru, který nikdy nestudovali, dosáhl 13,8 %.

[10] V roce 2017 činila míra nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů VOŠ 2,9 % a v roce 2018 jen 1,8 %.

[11] Zahrnuti jsou jen ekonomicky aktivní respondenti.

DŮVODY PRO PRÁCI V JINÉM OBORU

Rozhodnutí absolventa odejít za prací do jiného oboru je zpravidla ovlivněno více faktory zároveň. V kategorii absolventů VOŠ v rámci sledovaného vzorku absolventi nejčastěji uváděli, že pracují mimo obor, protože **dostali lepší pracovní nabídku v jiném oboru** (66,7%). Druhým nejfrekventovanějším důvodem odchodu za prací do jiného oboru byl **problém se získáním práce v oboru** (60 % z těch, kteří pracují mimo obor). **Ztrátu zájmu o obor** jako jeden z důvodů pro odchod do jiného oboru uvedlo kolem 40 % absolventů, kteří pracují mimo obor. **Nízký plat** (40 %) a **nevyhovující pracovní podmínky** (26,7 %) patří rovněž k faktorům, které absolventy motivovaly k hledání práce mimo obor.

Ostatní důvody jsou méně frekventované. Část absolventů odešla mimo jiné i z důvodu **neperspektivnosti oboru** (26,7 %) nebo **nutnosti dojíždění** (20 %). Jen okrajově se na odchodech mimo obor podílela skutečnost, že **absolvent v oboru nikdy pracovat nechtěl** (6,7 %) nebo že **vystudoval jiný obor na VŠ** (6,7 %).

Tab. 3.6: Důvody pro práci v jiném oboru (v % odpovědí absolventů, kteří pracují mimo obor, odpovědi rozhodně ano + spíše ano, možnost více odpovědí současně, N=15)[12]

	Počet	%
Dostal jsem lepší nabídku v jiném oboru	10	66,7%
Nesehnal(a) jsem práci v oboru	9	60,0%
O práci v oboru jsem ztratil(a) zájem	6	40,0%
Nízký plat	6	40,0%
Nevyhovující pracovní podmínky (pracovní doba, prostředí)	4	26,7%
Obor není perspektivní	4	26,7%
Nutnost dojíždění	3	20,0%
V oboru jsem nikdy pracovat nechtěl(a)	1	6,7%
Vystudoval(a) jsem jiný obor na VŠ	1	6,7%
Počet resp.	15	

V rámci volné odpovědi někteří respondenti specifikovali podrobněji důvody odchodu mimo obor. Uvádíme je pro ilustraci.

- ***Problémy se získáním práce v oboru***
  - *Po ukončení VOŠ mě jako absolventa bez praxe nechtěli nikde přijmout, ačkoliv jsem oběhala plno pohovorů a odstěhovala se i do jiného města. Po několika letech se mi povedlo sehnat práci na Úřadě práce na dávkách hmotné nouze, ovšem po 2 letech jsem zjistila, že tato práce není pro mě.*
- ***Aktivní rozvoj a posun k lepší práci***
  - *Ze začátku jsem pracovala jako servírka v restauraci Jamieho Olivera v Anglii, po roce jsem se zlepšila v angličtině a pracuji v kanceláři (lepší pracovní doba).*
- ***Odchod z důvodu špatných platových a pracovních podmínek, včetně psychické zátěže***
  - *Jako zubní technik v soukromé laboratoři jsem byla opravdu špatně placená, šance na lepší podmínky minimální v mém okolí. Zároveň mi začala vadit úzká spolupráce s lékaři, zejména kvůli jejich přístupu k pacientům. Rozhodla jsem se proto přejít do úplně jiného oboru, kde jsou mnohem lepší podmínky, platové ohodnocení a menší psychická zátěž.*
- ***Hledání smysluplné a naplňující práce***
  - *Pracuji ve státním sektoru v kontrolní činnosti. Kontrolní činnost jsem vždy chtěl dělat, ale nikdy jsem nevěřil v přijetí. Mám smysl pro spravedlnost, a proto mě tato činnost naplňuje.*

[12] Procenta vztažena k počtu respondentů, kteří zodpověděli alespoň jednu otázku z baterie. Vzhledem k nízkému počtu respondentů mají výsledky jen orientační hodnotu.

- ***Nároky studia na VOŠ***
  - *Pracovala jsem v oboru, pak jsem musela na chvíli obor opustit kvůli studiu, v současnosti pracuji mimo obor, což mě nebaví, čerstvě jsem si udělala (včera;)) titul na magisterském stupni, chtěla bych se vrátit do oboru.*

Porovnání s výsledky s předchozími průzkumy realizovanými v roce 2008, 2014 ukazuje změnu v pořadí důvodů pro práci mimo obor, kdy se v období konjunktury do popředí dostávají nabídky na lepší práci v jiném oboru oproti dříve dominantnímu důvodu na straně trhu práce – problémům se získáním práce v oboru.

3.8 PRACOVNÍ POZICE A VYUŽITÍ KOMPETENCÍ V ZAMĚSTNÁNÍ

NA JAKÝCH POZICÍCH SE ABSOLVENTI VOŠ UPLATŇUJÍ?

Jedním z důležitých měřítek úspěšnosti přechodu absolventů na trh práce je otázka, zda se absolventům daří získat na trhu práce pracovní pozice odpovídající dosaženému vzdělání. Obsazení nižší pracovní pozice může být důsledkem nízkého zájmu zaměstnavatelů, kdy je absolvent nucen přijmout méně kvalifikovanou práci v oboru nebo i mimo něj, může ale odrážet i vysokou konkurenci absolventů bakalářských nebo magisterských programů nebo nejednoznačnost v přijímání absolventů VOŠ na trhu práce. Určitou, někdy poměrně významnou roli mohou samozřejmě sehrát i osobní, zdravotní nebo rodinné důvody.

Tab. 3.7: Vzdělání nejvhodnější pro současnou pracovní pozici – ve vztahu k nejvyššímu dokončenému vzdělání (v % odpovědí, N=88)[13]

	VOŠ v oboru/příbuzném ob.	VOŠ v jiném oboru	VŠ v oboru/příbuzném ob.	VŠ v jiném oboru	Maturita v oboru/příbuzném ob.	Maturita v jiném oboru	Nižší než maturitní	Celkem
Dokončil Bc.	50%	13%	19%	0%	13%	6%	0%	100%
Dokončil Mgr.	15%	0%	77%	8%	0%	0%	0%	100%
Nezahájil/zanechal VŠ	62%	4%	23%	4%	2%	4%	2%	100%
Studuje VŠ	33%	0%	67%	0%	0%	0%	0%	100%
Celkem	52%	5%	32%	4%	4%	4%	1%	100%

Vzhledem k tomu, že v rámci sledovaného vzorku 18 % absolventů VOŠ dokončilo úspěšně bakalářské a 15 % magisterské studium na VŠ, sledovali jsme pracovní uplatnění i ve vztahu k nejvyššímu dosaženému vzdělání.

Ze skupiny absolventů VOŠ, kteří nepokračovali ve studiu VŠ, pracovalo v době realizace šetření, tedy 8 let od ukončení VOŠ, na pozici, pro kterou je podle jejich názoru nejvhodnějším vzděláním VOŠ, 66 % dotázaných (62 % uvádí, že vhodná je VOŠ přímo v oboru, a 4 % vzdělání VOŠ mimo obor). Z absolventů, kteří úspěšně dokončili magisterské studium, pracuje na pozici, pro kterou je vhodné VŠ vzdělání, 85 % dotázaných (77 % v oboru, 8 % mimo obor).

Z těch absolventů, kteří získali titul Bc., pracuje asi 69 % na pozici, pro kterou je nejvhodnější VOŠ (z toho 50 % VOŠ v oboru a 13 % uvádí jako vhodné vzdělání VOŠ mimo obor). Dalších asi 19 % pak pracuje na vysokoškolské pozici.

[13] Nejsou zahrnuti ekonomicky neaktivní.

I když tyto údaje jsou vzhledem k velikosti vzorku jen orientační, je zřejmé, že naprostá většina absolventů VOŠ, případně dalšího studia na VŠ, získala odpovídající pracovní pozici. Celkově pouze 9 % dotázaných uvedlo, že pracuje na nižší pozici (4 % na pozici, pro kterou je vhodná maturita v oboru, 4 % na pozici vhodnou pro maturitu v jiném oboru a 1 % na pozici bez maturity).

Dobré možnosti uplatnění ukazují i hlavní důvody, proč absolventi tyto nižší pozice vyžadující pouze střední vzdělání zastávají. Respondenti uváděli lepší finanční ohodnocení, zájem o danou práci, snadnější skloubení práce s rodinným životem, výhodnější pracovní dobu, dále pak možnost kariérního postupu ve firmě a práce v zahraničí. Jinými slovy – zcela převažovaly důvody a zájmy na straně absolventů.

VYUŽITÍ ZÍSKANÝCH KOMPETENCÍ V ZAMĚSTNÁNÍ

Jaké kompetence absolventi VOŠ nejčastěji využívají v současném zaměstnání, tedy s odstupem 8 let od ukončení studia na VOŠ? K nejčastěji využívaným kompetencím patří tzv. měkké dovednosti. Naprostá většina absolventů v zaměstnání velmi často nebo spíše často využívá samostatné rozhodování (99 %), komunikační dovednosti (99 %), schopnost řešit problémy (98 %). Jen mírně nižší využití má v rámci těchto tzv. měkkých dovedností schopnost pracovat v týmu (92 %). Prezentační dovednosti využívá 87 %, z toho velmi často 59 % dotázaných a spíše často 28 %.

Naprostá většina absolventů VOŠ využívá dovednost pracovat s počítačem (92 %, z toho 69 % velmi často a 23 % spíše často).

Obr. 3.8: Jak často využíváte ve své práci kompetence získané na VOŠ? (v % odpovědí)

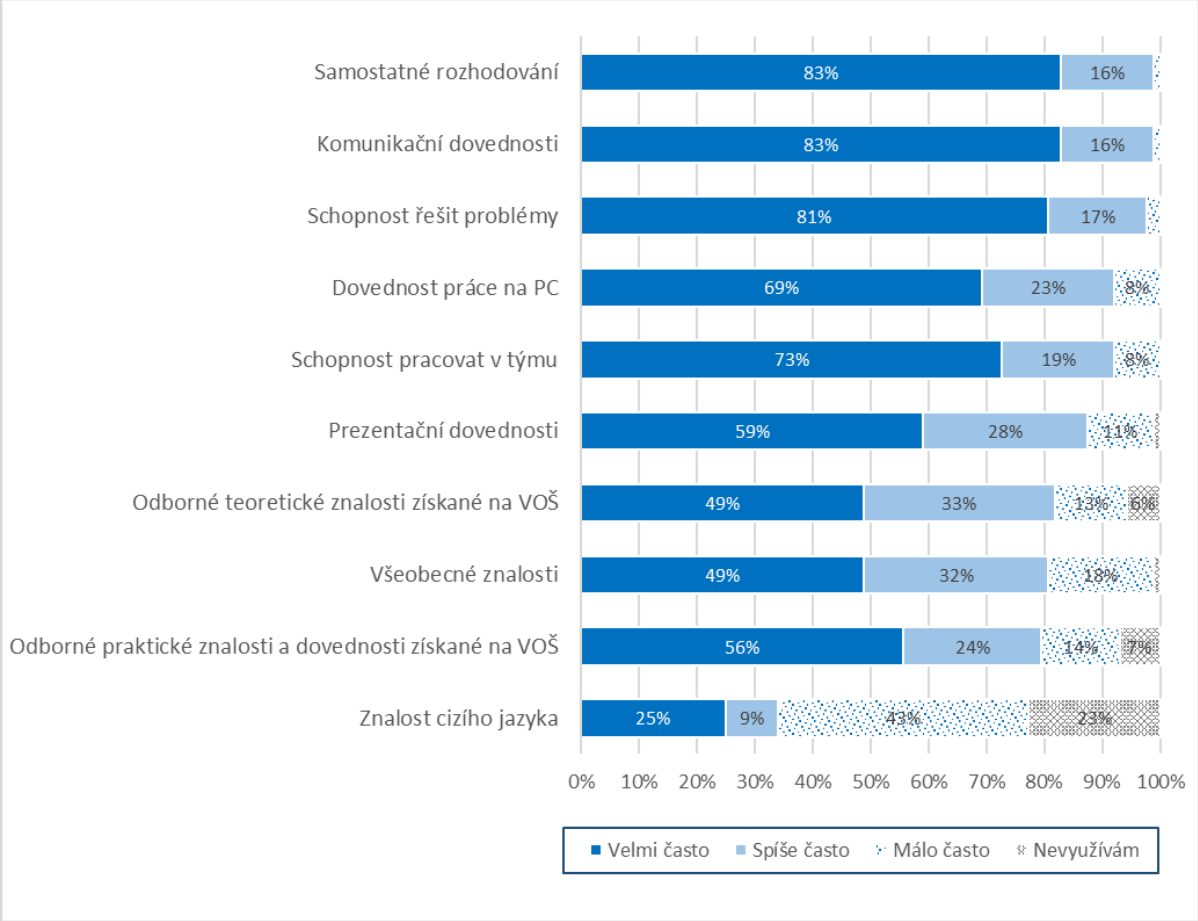

Zaměříme-li se na využití odborných znalostí získaných při studiu VOŠ, pak (bez ohledu na pracovní pozici a další studium) využívá tyto odborné teoretické znalosti 82 % dotázaných, z toho 49 % velmi často a 33 % spíše často. Odborné praktické znalosti získané na VOŠ

využívá 80 % dotázaných, z toho 56 % velmi často a 24 % spíše často. V zásadě tedy pouze pětina dotázaných odborné znalosti při svém současném pracovním uplatnění nevyužije.

K méně často využívaným kompetencím patří znalost cizího jazyka, kterou při své práci v současnosti využívá asi 34 % absolventů VOŠ, z toho 25 % velmi často a 9 % spíše často.

3.9 SPOKOJENOST ABSOLVENTŮ VOŠ V ZAMĚSTNÁNÍ

Jak jsou absolventi spokojeni v zaměstnání? **V celkovém pohledu můžeme konstatovat, že absolventi VOŠ jsou v zaměstnání převážně spokojeni – 40 % je velmi spokojeno a 36 % spíše spokojeno, 16 % není ani spokojeno, ani nespokojeno. Podíl negativních odpovědí je jen 9 % (z toho těch, kteří jsou spíše nespokojeni, je 6 % a velmi nespokojených 3 %).**

Z hlediska jednotlivých aspektů vyjadřují absolventi VOŠ (případně i dalšího studia VŠ) největší **spokojenost s jistotou zaměstnání** (58 % velmi spokojeno, 26 % spíše spokojeno a 12 % ani spokojeno, ani nespokojeno). Na obdobné úrovni je hodnocení **zajímavosti práce** (60 % velmi spokojeno, 21 % spíše spokojeno, 14 % ani spokojeno, ani nespokojeno). Vysoká je i **spokojenost se zastávanou pracovní pozicí** (52 % velmi spokojeno, 32 % spíše spokojeno, 11 % ani spokojeno, ani nespokojeno). V žebříčku jednotlivých aspektů spokojenosti pak následuje **spokojenost s pracovními podmínkami** a prostředím (43 % velmi spokojeno, 32 % spíše spokojeno, 20 % ani spokojeno, ani nespokojeno). Procento absolventů, kteří se vyjádřili negativně k uvedeným aspektům zaměstnání, nebo pracovního uplatnění, se pohybuje jen kolem 4 %.

Obr. 3.9: Spokojenost absolventů VOŠ s jednotlivými aspekty zaměstnání (v % odpovědí, N=90)

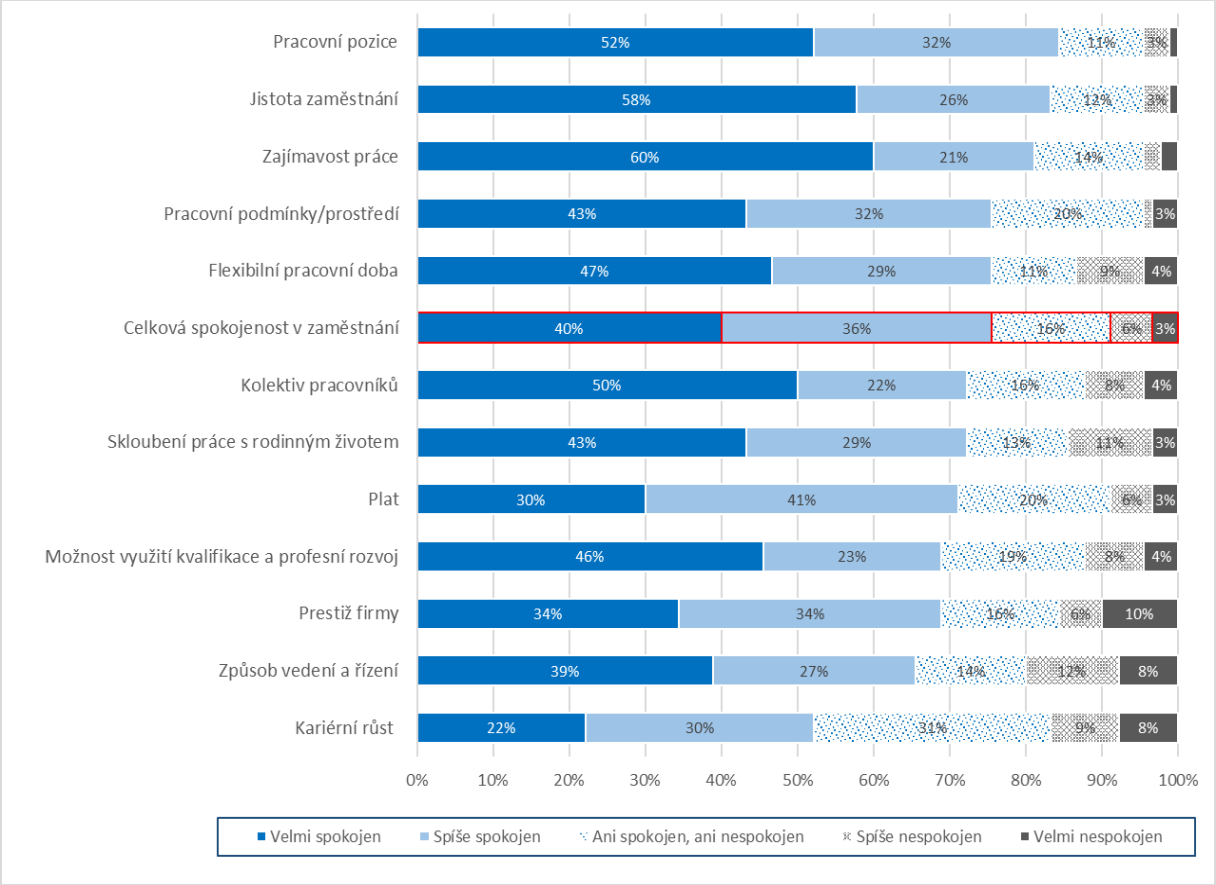

Mírně nižší je pak **spokojenost s kolektivem pracovníků a flexibilitou pracovní doby**, kdy zhruba polovina absolventů je velmi spokojena, na druhé straně podíl nespokojených dosahuje

12 %, resp. 13 %. Z hlediska žebříčku dále následuje spokojenost s **možností skloubení práce a rodinného** života (14 % nespokojených). Poměrně kladně se absolventi vyjadřují k **možnosti využití kvalifikace**, které jako velmi dobré oceňuje 46 % dotázaných, přitom jen 12 % se vyjádřilo negativně).

Celkově méně pozitivně hodnotí absolventi **platové podmínky**. Podíl nespokojených v této oblasti činí sice jen 9 %, ale procento velmi spokojených je ve srovnání s ostatními aspekty rovněž poměrně nízké - 30 %. Z pohledu většiny absolventů je tak platové ohodnocení spíše průměrné. K dalším slabším aspektům pracovního uplatnění patří z pohledu absolventů **prestiž firmy**, kterou hodnotí jako velmi dobrou jen 34 % dotázaných (16 % je v této oblasti spíše nebo velmi nespokojeno). Problematický je podle části absolventů i **způsob vedení a řízení firmy** (kde velkou spokojenost vyjádřilo 39 % absolventů, naopak negativně se vyjádřilo 20 % z nich).

Relativně nejméně spokojeni jsou pak absolventi VOŠ s **možností kariérního růstu**, kde je velmi spokojeno jen 22 % dotázaných a 17 % je nespokojených.

POROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ASPEKTŮ ZAMĚSTNÁNÍ Z HLEDISKA SPOKOJENOSTI A DŮLEŽITOSTI

Zajímavou otázkou je porovnání spokojenosti s jednotlivými aspekty zaměstnání, resp. uplatnění s důležitostí, kterou jim absolventi přisuzují.

Z tabulky je zřejmé, že absolventi jsou nejvíce spokojeni s jistotou zaměstnání, zajímavostí práce a pracovní pozicí, naopak nejméně s možností kariérního růstu. Důležitá je pro ně ovšem především celková spokojenost v zaměstnání, dále kolektiv pracovníků, jistota zaměstnání, způsob vedení a řízení a skloubení práce s rodinným životem.

Tab. 3.8: Porovnání hodnocení spokojenosti a důležitosti vybraných aspektů pracovního uplatnění (průměrná známka z hodnocení na škále od 1 do 5, kde 1 je nejlepší hodnocení).

	Spokojenost	Důležitost
Celková spokojenost v zaměstnání	1,97	1,24
Plat	2,11	1,75
Pracovní podmínky/prostředí	1,89	1,47
Flexibilní pracovní doba	1,96	2,03
Pracovní pozice	1,69	1,91
Zajímavost práce	1,66	1,63
Možnost využití kvalifikace a profesní rozv	2,02	1,93
Kariérní růst	2,50	2,40
Kolektiv pracovníků	1,94	1,42
Způsob vedení a řízení	2,23	1,53
Jistota zaměstnání	1,64	1,47
Prestiž firmy	2,22	2,38
Skloubení práce s rodinným životem	2,02	1,53

Zajímavou informaci pak poskytuje porovnání spokojenosti absolventů na jedné straně a důležitosti jednotlivých aspektů zaměstnání na druhé straně v rozdělení na jednotlivé kvadranty. Aspekty, se kterými jsou absolventi poměrně spokojeni a zároveň je považují za důležité, jsou:

- Celková spokojenost
- Kolektiv
- Pracovní podmínky a prostředí
- Jistota zaměstnání
- Zajímavost práce

Aspekty, s nimiž jsou absolventi rovněž spokojeni, ale považují je za méně důležité, jsou:

- Pracovní pozice
- Flexibilita pracovní doby

Relativně nižší spokojenost a zároveň nižší důležitost vyjadřují ve vztahu k následujícím oblastem a charakteristikám souvisejícím s pracovním uplatněním:

- Kariérní růst
- Využití kvalifikace a profesní rozvoj
- Prestiž firmy

Výraznější disproporce najdeme v oblastech, které jsou pro absolventy důležité, ale zároveň absolventi s těmito aspekty nejsou příliš spokojení, k nim patří:

- Plat
- Způsob vedení a řízení
- Skloubení práce s rodinným životem

Obr. 3.10: Porovnání spokojenosti a důležitosti jednotlivých aspektů v zaměstnání (průměrná známka z hodnocení na škále od 1 do 5, kde 1 je nejlepší hodnocení).

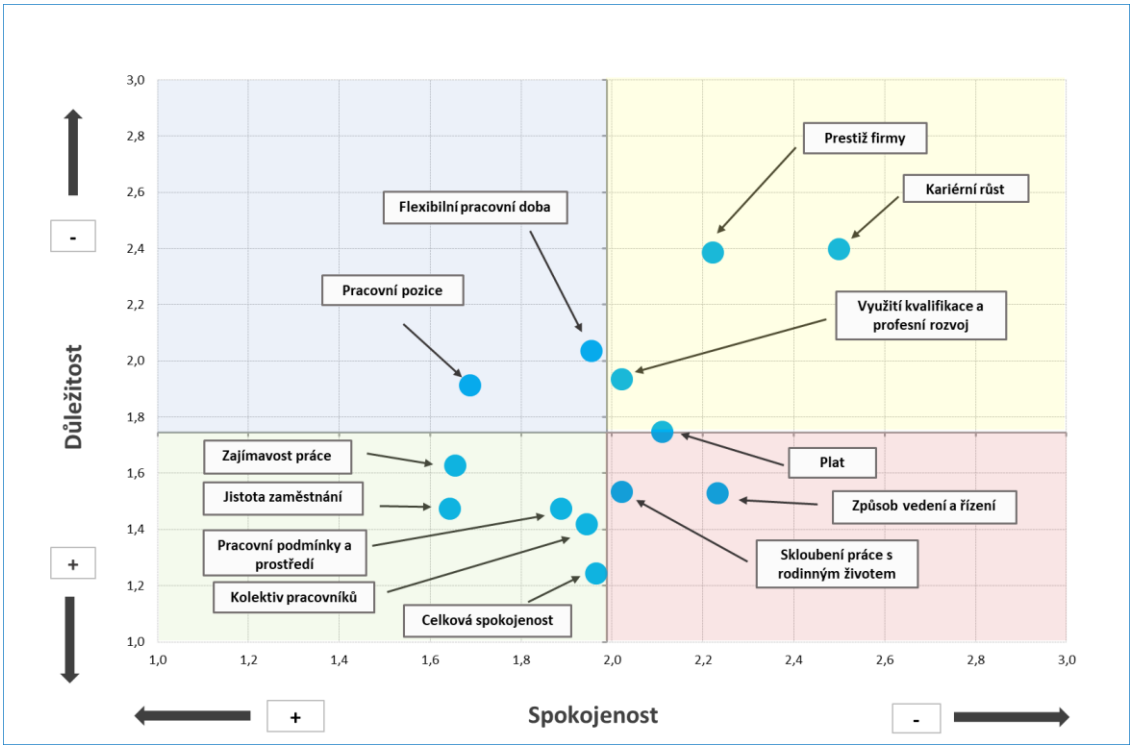

3.10 CO ABSOLVENTŮM VOŠ NA TRHU PRÁCE CHYBÍ

Jednou z otázek, na kterou se průzkum absolventů zaměřil, byla identifikace znalostí a dovedností, které absolventům VOŠ při vstupu na trh práce nejvíce chyběly.

Absolventi nejčastěji uváděli, že jim chyběla **praxe v oboru** (44 %, z toho 24 % rozhodně ano a 20 % spíše ano) a dále **manažerské dovednosti a schopnost vést lidi** (40 %, z toho 13 % rozhodně ano a 27 %).

Z hlediska odbornosti chyběly 37 % absolventům **lepší praktické dovednosti v oboru** (17 % rozhodně ano a 20 % spíše ano) a 27 % uvádělo i vyšší potřebu **teoretických znalostí v oboru** (10 % rozhodně ano a 17 % spíše ano). K oblastem, ve kterých absolventi pociťují výraznější nedostatky, patří dále **znalost cizího jazyka** – lepší úroveň znalosti cizího jazyka při vstupu na trh práce potřebovalo 37 % dotázaných (17 % rozhodně ano a 20 % spíše ano).

V souvislosti s nejasným postavením VOŠ a lepším ohodnocením absolventů VŠ byla relativně frekventovanou odpovědí i **potřeba dosažení VŠ úrovně vzdělání** (27 %, z toho 10 % rozhodně ano a 17 % spíše ano) a **obor, o který mají zaměstnavatelé zájem** (22 %, z toho 13 % rozhodně ano a 9 % spíše ano).

Dále absolventům chyběly tzv. měkké dovednosti, lepší schopnost prezentace, znalost práce na PC, schopnost komunikace a týmové spolupráce. Deficit těchto dovedností ovšem nebyl příliš výrazný. Zásadní nedostatek uvádělo jen několik procent dotázaných, převažovala odpověď „spíše ano“.

Obr. 3.11: Znalosti a dovednosti, které absolventům při vstupu na trh práce chyběly

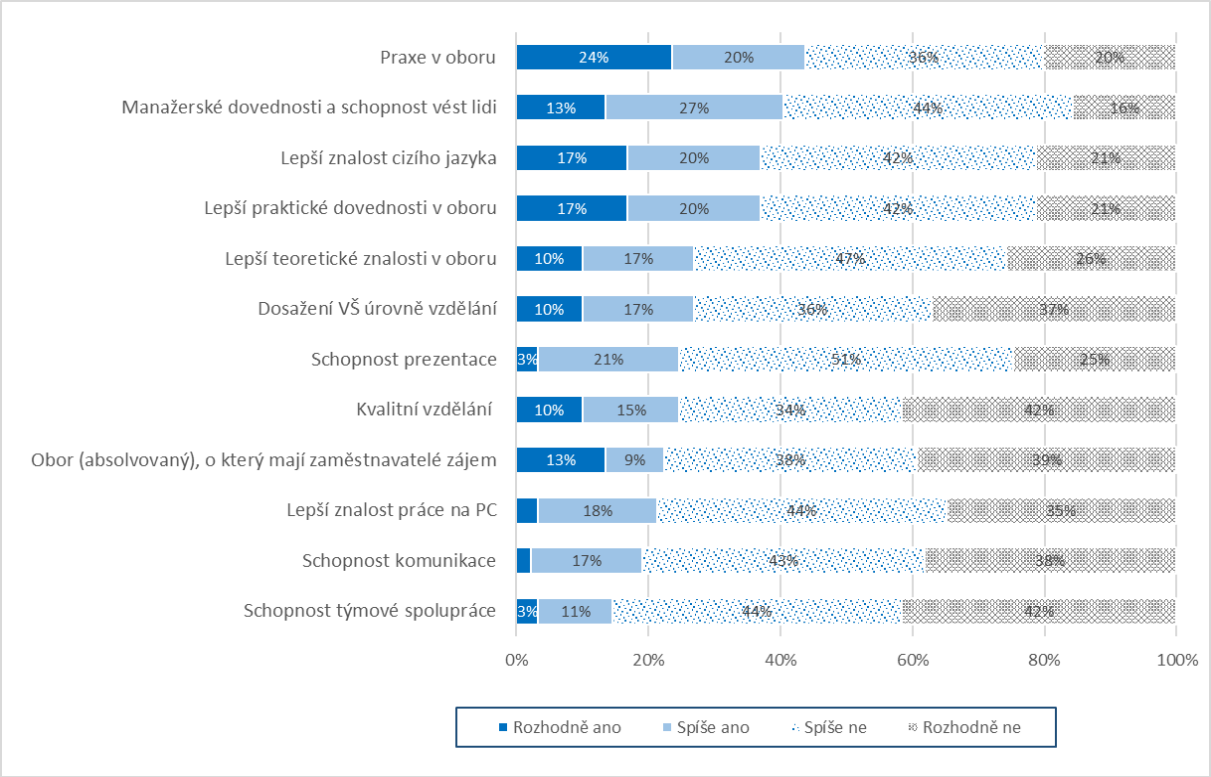

3.11 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ STUDIA NA VOŠ – SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY

Absolventi měli v rámci průzkumu možnost vyjádřit v otevřené otázce svůj názor na hlavní přínosy i nevýhody studia na VOŠ, tedy na „silné“ a „slabé“ stránky tohoto typu studia. Většina absolventů uváděla řadu přínosů, často komplexnějšího charakteru. V předloženém schématu, který rozděluje odpovědi absolventů z hlediska „silných“ a „slabých“ stránek studia a dále pak sleduje vnější a vnitřní aspekty, je zřejmé, že k silným stránkám studia na VOŠ z pohledu absolventů těchto škol patří:

- Praxe, včetně zahraniční
- Odborné exkurze
- Praktické zaměření výuky v souladu s reálně používanými postupy
- Dobrá úroveň přednášejících se zkušenostmi z praxe
- Individuální přístup, rodinné prostředí, každodenní kontakt s vyučujícími
- Vysoká úroveň odborných předmětů
- Možnost dálkové formy studia
- Kvalitní výuka cizích jazyků
- Kvalitní vzdělání odpovídající VŠ

Slabé stránky z hlediska vlastního studia VOŠ jsou především:

- "Středoškolský“ systém výuky, prostředí blížící se střední škole a každodenní výuka
- Nižší samostatnost při výuce
- Stejné nároky jako na VŠ, ovšem s nižším titulem

Nejvýznamnějším problémem studia VOŠ je ovšem rozpor mezi poměrně velmi dobře hodnoceným, a podle názoru absolventů i náročným vzděláním na jedné straně a vnímáním a prestiží titulu DiS. ze strany trhu práce na straně druhé. Dalším problémem je pak nutnost získat titul Bc. v případě zájmu o magisterské studium a tedy prodlužování doby studia.

Obr. 3.12: Silné a slabé stránky studia VOŠ – názory absolventů VOŠ

	Silné stránky	Slabé stránky
Vnitřní	Praxe, včetně zahraniční Odborné exkurze Praktické zaměření výuky v souladu s reálně používanými postupy Dobrá úroveň přednášejících se zkušenostmi z praxe Individuální přístup, rodinné prostředí, každodenní kontakt s vyučujícími Vysoká úroveň odborných předmětů Možnost dálkové formy studia Kvalitní výuka cizích jazyků Kvalitní vzdělání odpovídající VŠ	Středoškolský systém výuky, prostředí blížící se střední škole Nižší samostatnost při výuce Stejné nároky jako na VŠ ovšem s nižším titulem
Vnější	Pozitivní vnímání zaměstnavateli Praktické znalosti a dovednosti a rychlejší zapracování	Horší vnímání absolventů VOŠ oproti VŠ Nízká prestiž titulu Dis (je vnímán pouze jako nástavba SŠ) Nemožnost pokračovat přímo na magisterský obor Delší doba studia

Pro ilustraci opět uvádíme vybrané konkrétní vyjádření respondentů.

Slabé stránky:

- **Horší vnímání absolventů VOŠ oproti VŠ z pohledu zaměstnavatelů**
  - *Zaměstnavatelé chtějí spíše absolventy VŠ, VOŠ berou jako méněcennou*
  - *Slabé stránky: titul DiS.*
  - *Myslím si, že titul, který jsem získala, nemá na trhu práce až takovou hodnotu a to mě mrzí…*
- **Nízká prestiž titulu DiS.**
  - *Slabou stránkou je, že ač jsou v terciální úrovni vzdělávání tak je na ně pohlíženo jak na něco málo podstatného. Nemáš titul před jménem tak nejsi nic - jsi stále středoško-*

lák s takovou nadstavbou. Mrzí mě, že jsou veřejnosti podceňované a neuznávané. Někdy mám pocit, že jsme bráni na úrovni středoškoláků. Zas na druhou stranu si mě ve zdravotnické instituci vážili a měli absolventy z VOŠ v oblibě pro praktické dovednosti v poskytování vysoce specializované péče.

- **Stejné nároky jako na VŠ, ovšem s nižším titulem**
  - *Kladeny veliké nároky i přes to, že je to jen VOŠ, na VŠ se učí stejné věci s vyšším titulem.*
  - *Úroveň byla vysoka. Dle srovnání při rozhovoru s lidmi s VŠ byla náročnost stejná. Proto si myslím, že by lidé s VOŠ měli být ve všem posuzováni stejně, jako lidé s VŠ. Bohužel to tak v praxi není.*

- **Menší samostatnost**
  - *Naše učitelky nám stály neustále za prdelí a nenechaly samostatně rozhodovat spolu se sestrami v nemocnici. Učitelky byly s prominutím hloupé, v praxi nikdy ani nebyly, a jely si své poučky a načtené knihy, místo aby nás dobře připravily na povolání. Prostě totálně k ničemu.*

- **Doba studia, zejména pokud absolvent pokračuje ve VŠ**
  - *Mínus v době mého studia, bylo, že při dálkovém studiu byly přednášky každý týden a délka studia byla 4 roky, což bylo velmi dlouhé.*

- **Středoškolský systém výuky**
  - *Slabší stránky - prostředí blížící se spíše SŠ než VŠ, vadí mi spíše menší prestiž VOŠ,*
  - *Mínusy - přístup jako ke středoškolákům, jedna budova se střední.*

Silné stránky:

- **Praxe**
- **Rodinné prostředí, individuálnější přístup**
- **Praktické zaměření**
  - *Silnou stránkou je podobná osnova jako na VŠ, ale více prakticky zaměřené což je pro některé obory to nejdůležitější.*
- **Odborné znalosti přednášejících**
  - *Za silnou stránku považuji praxi v odborných zařízeních, jejich délka a výuka učiteli, kteří byli z praxe - ne teoretici.*
- **Kvalita vzdělání odpovídá VŠ**
  - *Co se týče samotného studia na VOŠ tak v osnovách jsou na tom až na pár detailů stejně jak VŠ co se týče zdravotnických oborů, takže úroveň vzdělávání na VOŠ je stejně kvalitní jak na VŠ.*
  - *Silnou stránkou byla vysoká úroveň teoretického vzdělávání - studovaly jsme ze skript pro vysoké školy.*
- **Zahraniční praxe**
- **Dobré zázemí školy**
- **Každodenní kontakt s vyučujícími**
  - *Za silnou stránku považuji každodenní kontakt studentů s vyučujícími. Možnost konzultace studijních materiálů téměř kdykoliv.*

ZÁVĚRY A SHRNUTÍ

Závěrem se zaměřme na základní zjištění vyplývající z realizovaného průzkumu, která charakterizují situaci a postavení absolventů vyšších odborných škol, jejich spokojenost se vzdělávací cestou a úspěšnost na trhu práce.

Podívejme se nejprve, které motivační faktory vedly absolventy středních škol k výběru právě tohoto typu studia, jinými slovy – jaká je v současnosti pozice vyšších odborných škol z hlediska očekávání studentů.

Z průzkumu vyplynulo, že nejvýznamnější důvody pro volbu studia na VOŠ korespondují s deklarovanou rolí, kterou chtějí vyšší odborné školy plnit. Nejvýznamnějšími důvody pro volbu studia na VOŠ jsou zájem o konkrétní obor, zájem o prakticky orientovanou výuku a vyšší rozsah spolupráce školy se zaměstnavateli. Hlavní motivace pro volbu studia na VOŠ tedy odráží deklarovanou roli, kterou mají vyšší odborné školy plnit a kterou se zároveň odlišují od bakalářských programů.

Z hlediska role VOŠ ve vzdělávacím systému je zajímavou otázkou, jak velký podíl žáků studujících na VOŠ měl zájem přímo o tento typ terciárního vzdělávání a jaký si naopak volí VOŠ pouze jako náhradní variantu při nepřijetí na VŠ. Z výsledků šetření vyplynulo, že přibližně 61 % absolventů mělo zájem studovat právě VOŠ a získat titul DiS. Naopak 38 % absolventů zvolilo VOŠ z důvodu nepřijetí na VŠ a studium na VOŠ tak pro ně představovala spíše náhradní variantu. Určitou roli hrál i předpoklad snadnějšího studia na VOŠ oproti VŠ.

Další oblastí, na kterou se šetření zaměřilo, bylo zpětné hodnocení spokojenosti absolventů VOŠ s touto volbou. Podíváme-li se na zjištěné výsledky z hlediska vývoje, pak můžeme konstatovat, že spokojenost s volbou VOŠ jako typu studia roste. V roce 2008 by znovu zvolilo VOŠ jen asi 32 % absolventů VOŠ a 68 % by preferovalo VŠ. V roce 2014 uvedlo opakovanou volbu VOŠ 47 % dotázaných.

V současném šetření by si VOŠ jako typ studia znovu zvolilo 69 % absolventů, zatímco 31 % by dalo přednost studiu na VŠ. Se zvoleným oborem je naprostá většina absolventů spokojena, míra identifikace s oborem, která udává, kolik procent absolventů by si zvolilo stejný obor, dosahuje 89 %, zatímco jen 11 % absolventů by zvolilo jiný obor na VŠ nebo VOŠ.

Porovnání s předchozími výsledky ukazuje, že důvody pro preferenci vysokoškolského studia a jejich pořadí se v posledních letech nezměnilo. Nejdůležitějším důvodem, proč by absolventi VOŠ preferovali VŠ, je vyšší prestiž tohoto studia oproti titulu DiS.

Třetí oblastí šetření bylo zhodnocení uplatnění absolventů na trhu práce. Podobně jako u absolventů středních škol můžeme po ukončení studia pozorovat určitý odliv do jiných profesí, v případě vyšších odborných škol se ovšem absolventi uplatňují přímo v oboru častěji.

V oboru nebo v příbuzném obou chtěla pracovat naprostá většina absolventů VOŠ (95,5 %). Po ukončení VOŠ bylo reálné uplatnění přímo v oboru nižší (74,2 % dotázaných), naopak oproti plánu začalo více absolventů pracovat v příbuzném oboru (15,7 %). S odstupem 8 let od ukončení VOŠ, tedy v době realizace průzkumu pracuje v oboru 63,8 % dotázaných, v příbuzném oboru 18,8 % a podíl pracujících v oboru, který nikdy nestudovali, dosáhl 13,8 %.

Podstatným ukazatelem úspěšnosti přechodu na trh práce je získání pracovní pozice odpovídající dosažené úrovni vzdělání. I z tohoto hlediska ukázaly výsledky šetření poměrně příznivý obraz, na středoškolských pozicích pracovalo v rámci vzorku jen nízké procento dotázaných a důvodem byly většinou osobní, rodinné nebo finanční důvody, nikoli problém se získáním odpovídajícího uplatnění.

Celkově lze konstatovat, že absolventi jsou v současném zaměstnání převážně spokojení, podíl těch, kteří vyjádřili celkovou nespokojenost, je pouze 9 %. Absolventi VOŠ vyjadřují kromě celkové spokojenosti se zaměstnáním i relativní spokojenost s některými konkrétními aspekty - zejména s kolektivem, pracovními podmínkami a prostředím, jistotou práce a její zajímavostí. Tyto aspekty zároveň hodnotí jako důležité. Naopak, výraznější disproporce

najdeme v oblastech, které jsou pro absolventy důležité, ale zároveň v těchto oblastech absolventi nejsou příliš spokojení, k nim patří platové ohodnocení, způsob vedení a řízení firem a možnost skloubení práce s rodinným životem.

Podstatnou otázkou bylo zjištění, jaké výhody, respektive nevýhody, podle názoru absolventů mělo studium na vyšší odborné škole. K nejčastěji uváděným výhodám patří praxe a praktické zaměření výuky, spolupráce se zaměstnavateli a dobrá využitelnost získaných poznatků. Absolventi také příznivě hodnotili individuální a rodinný přístup ke studentům, zázemí střední školy, odbornost vyučujících a jejich znalosti z praxe, exkurze, zahraniční stáže a další. Naopak k nevýhodám podle jejich názoru patří především nízká prestiž tohoto typu vzdělání i získaného titulu DiS., dále pak nižší ocenění zaměstnavatelskou sférou a menší platové ohodnocení. Zatímco část studentů hodnotí větší návaznost a příbuznost se studiem na střední škole jako přednost, jiná část absolventů hodnotí středoškolský přístup negativně, zejména obtížné skloubení s pracovní aktivitou. Dalším aspektem, který absolventi posuzují negativně, je nedostatečná prostupnost vzhledem k vysokoškolskému studiu a ztráta let v případě neuznání zkoušek a pokračování ve VŠ studiu. Jako problematická je vnímána nejasnost podmínek nejen při uznávání studia na vysokých školách, ale i ve vztahu ke kvalifikačním požadavkům v zaměstnání. Často je uváděno, že studium na VOŠ je poměrně náročné, ale získaný titul a ocenění na trhu práce těmto nárokům neodpovídá.

V souhrnu je možné konstatovat, že absolventi hodnotí zpravidla samotné vzdělávání na VOŠ a získané poznatky kladně, problémem ale zůstává nejasné postavení VOŠ, neujasněné a složité vnímání ze strany veřejnosti, nízká prestiž titulu DiS., a také nedostatečná „prostupnost“ programů a zkoušek mezi VOŠ a VŠ.

Na druhé straně lze z hlediska vývoje vysledovat pozitivní trend profilace VOŠ jako vzdělání zaměřeného na praxi, kdy si žáci toto studium volí převážně z tohoto důvodu a výsledky vzdělávání a uplatnění na trhu práce pro ně zůstávají pozitivní alternativou k bakalářskému studiu.

ZDROJE A LITERATURA

Karpíšek, M. a kol.: *Vyšší odborné školy na rozcestí. Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání.* Praha: MŠMT. 2009. Dostupné na www.msmt.cz

Vajsová, Z. a kol.: *20 let vyššího odborného vzdělávání v České republice.* Praha. Asociace vyšších odborných škol. 2016. Dostupné na:

http://www.asociacevos.cz/wp-content/uploads/2016/06/20_let_VOV_web.pdf

Vojtěch, J., Kleňha, D.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání - 2017/18*, Praha: NÚV. 2018. Dostupné na www.nuv.cz

Vojtěch, J., Chamoutová, D.: *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii. 2017/18*. Praha: NÚV. 2018. Dostupné na www.nuv.cz

Úlovec, M., Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2018.* Praha: NÚV. 2018. Dostupné na www.nuv.cz

Úlovec, M., Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním.* Praha: NÚV. 2014. Dostupné na www.nuv.cz

Trhlíková, J., Úlovcová, H., Vojtěch, J.: *Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění – II. Etapa*. Praha: NÚOV. 2008.

www.infoabsolvent.cz;

www.msmt.cz;

www.nuv.cz;

KamPoMaturite.cz;

VyssiOdborneSkoly.com

kde získat vzdělání - školy, obory • nástavbové studium • zkrácené studium • dálkové studium • učební plán • videoukázky profesí • uplatnění v oboru - co umí absolvent • mzda v profesi • nezaměstnanost absolventů • jaké kompetence posílit • pracovat v oboru nebo jinde • co požadují zaměstnavatelé • absolventi se zdravotním postižením jak se efektivně učit • střední školy • vyšší odborné školy • vysoké školy • skupiny oborů

infoabsolvent.cz

informace o oborech • termíny podání přihlášek a přijímací zkoušky • on-line profitest mladé • uplatnění absolventů názory a zkušenosti absolventů • struktura zaměstnanosti • vývoj odvětví • předčasné odchody ze vzdělávání

Vaše rozhodování stojí na informacích. Posuňte se dál s infoabsolvent.cz

prostupnost systému vzdělávání • kariérové poradenství • příprava na pohovor • motivace • příklady dobré praxe • návody e-learning pro kariérové poradce statistické přehledy • školská legislativa publikace • nástavbové studium • zkrácené studium • dálkové studium • články a mnoho dalších informací kde získat

Jak na to

- Jak efektivně hledat práci.
- Kontakty, síťování, motivační dopis, životopis, příprava na pohovor.
- Na učení není nikdy pozdě – co obnáší zkrácené studium nebo nástavba?
- Pracovat v zahraničí?

Bez bariér

- Zaměřeno na znevýhodněné.
- Webové stránky pro podporu zaměstnávání zdravotně postižených.
- Zkušenosti se vstupem na trh práce – překážky, obavy, úspěch.
- Příklady dobré praxe, výsledky šetření, metodika, prevence, intervence.

Absolventi a trh práce

- Požadavky zaměstnavatelů – Faktory úspěšnosti uchazečů o zaměstnání.
- Důraz na kompetence – co bych měl/a nabídnout?
- Nezaměstnanost absolventů podle oborů.
- Výzkumná šetření, statistiky a publikace.

Kam na školu

- Obory, školy, profese.
- Dálkové, denní, večerní studium.
- Kompletní nabídka všech veřejných a soukromých škol v ČR.
- Videoukázky, on-line profitest zdarma.

Národní ústav pro vzdělávání

Web www.infoabsolvent.cz vznikl v rámci systémového projektu VIP Kariéra II – Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy, který byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

KAM NA ŠKOLU
obory, školy a profese

1

Vyberte si obor, školu nebo povolání.

2

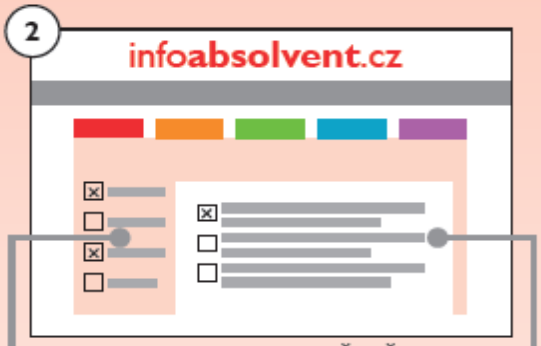

Záložky a zaškrtávání: VOŠ, VŠ, nástavba, zkrácené studium, SŠ – vyučení, maturita, maturita s odborným výcvikem, gymnázium…

Zúžení výběru: denní nebo dálková forma vzdělávání, veřejná či soukromá škola a další filtry.

3

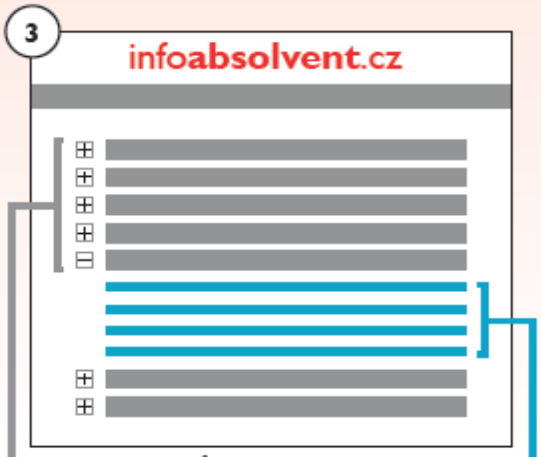

Skupiny oborů

Obory

JAK NA TO
rady a doporučení

1

Klikněte na sekci „JAK NA TO - Jsem už dospělý “.

2

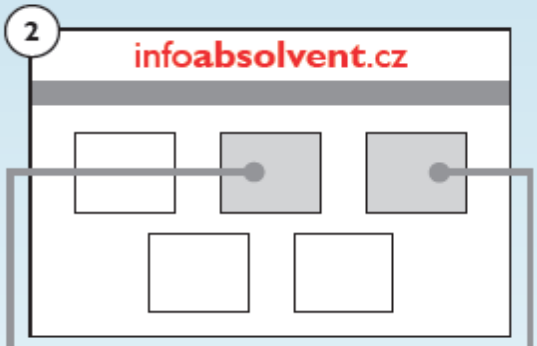

Na školu a učení není nikdy pozdě
Zkrácené studium druhého oboru (vyučení nebo maturita za 1–2 roky). Uznání kvalifikace získané praxí.

Jak efektivně hledat práci
Jak o sobě dát vědět, motivační dopis, životopis, pohovor, koho firmy hledají, jak na sobě dál pracovat?

Národní ústav pro vzdělávání

Centrum kariérového poradenství
Weilova 6, Praha 10

Konzultace zdarma:

ckp@nuv.cz

274 022 332
724 652 241

Osobně po objednání.

www.infoabsolvent.cz

*Výrazně inovovaný informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným-kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

VÝZNAMNÉ MOŽNOSTI SYSTÉMU:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **nové videoukázky** – představují práci v technických profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **bez bariér až na trh práce** – nová sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – různé užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky –** obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele, ŠVP,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní ústav pro vzdělávání v rámci udržitelnosti projektu **Kariérové poradenství v podmínkách kurikulární reformy (VIP Kariéra II – KP).**